

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1984

JÚLIUS

BÉKÉS PÁL-ROZGONYI ÁDÁM

Szegény Lázár

— vígjáték fanyar felhangokkal két részben —

(XVI. századi ismeretlen spanyol szerző ötleteinek felhasználásával)

Szereplők:

LÁZÁR
ANITA
LOPEZ úr
GRANADA úr
ÍRNOK és EREKLYEÁRUS
PEDRO
CSENBIZTOS
MIGUEL
JOSÉ útonálló
DIEGO
NEMES
KERESKEDŐ
INKVIZÍTOR
.atyafiak, örömlányok, darabontok, poroszlók

ELSŐ FELVONÁS

Madrid, 1621. Lopez de Navarro hidalgó háza. A szín egyik oldalán Lopez úr hálószobája, középtűt egy nagy ágygal. A másik oldalon a konyha, illetve később a gyóntatószék tere. Kevés átalakítással e két színtéren zajlik a cselekmény. A délutáni szieszta ideje van. A konyhában Lázár tevékenykedik. Hagymát vág, szipog, morog, csípi a szemét a hagyma. A hálószobában Lopez úr és Anita. Búsan, láblógázva üldögélnek az ágy szélén. Lopezen hosszú hálórúha, hálósipka)

ANITA (évődve) Mi lelte, uram?

LOPEZ (gondterhelten) Ila én azt tudnám...

ANITA De ilyet... hogy csak úgy ripsz-ropsz elmegy a kedve ... vagy hogy is mondjam...

LOPEZ Még hogy a kedvem?! A kedvem soha nem megy el. Csak az eróm! Másutt van most rá szükség.

ANITA (kutatva végigmustrálja) Másutt? Hol?

LOPEZ (elkínzottan a homlokára bök) Itt. Vívodom töpregek, gondolkodom.

ANITA (kiugrik az ágyból) Jaj nekem, boldogságos szüzanyám! LOPEZ Igen, igen... gondok gyötörnek, Anita. (Fel-áll, homlokát öklözve járkal) Kutyaszorítóban vagyok.

ANITA Mi a baj, uram?

LOPEZ Ne is kérdezd.

ANITA Már hogyan kérdezném? És mindent elkövetek, hogy elűzzem a gondjait, és hogy az ereje visszazálljon oda, ahová kell. De azt mégsem kívánhatja, hogy kitegyem magam a veszélynek ... semmiért!

LOPEZ Jó-jó. Tudom. Itt a mai dukátod! Istenem, hogy téged csak a pénz érdekel! (Odaadja a dukátot Anitának)

ANITA Engem? Lopez úr! Talán nem vagyok elég adakozó? Csak azért kérem ezt a jelképes fizetséget....

LOPEZ Egy dukát neked jelképes? Kivált naponta! ANITA (kellei magát) Egyszóval kizárólag azért, mert megtanultam, hogy amit ingyen adnak, annak nincs becsülete.

LOPEZ És mit csinálsz a pénzzel?

ANITA Ó, csak gyűjtögetem, gyűjtögetem ... miért uram, talán nem érdemlem meg? Lázár egyre sűrűbben kérdezzeti, hogy miért vagyok olyan kimerült szieszta után, amikor is két órára bezárkózom pihen-ni. Már alig győzők panaszkodni a főfájásaimra.

LOPEZ (föl-alá járkal) Lázár hű szolga, és tudja, mi mindent köszönhet nekem.

ANITA Az már igaz, uram, hű szolga. De becsületes ember. Persze tudja, hogy mielőtt hozzám mentem ... egyszóval, hogy azelőtt jóban voltunk, de hogy most is, azt nem sejti ... És ki tudhatja, mit tesz egy becsületes ember, ha rájön, hogy a felesége... Jobb erre nem is gondolni, uram. Hát még ha tudomást szerezne a másik gyerekemről is ...

LOPEZ (elképedve megáll) A másikról?

ANITA Igen, csak az egyikről tud.

LOPEZ Te Anita!

ANITA Igen, uram?

LOPEZ En is csak az egyikről tudok.

ANITA Melyikről?

LOPEZ Hogyhogy melyikről! Arról, akit Zaragozába adtál dajkaságba! Nem? A tartásáért havi nyolc aranyat kérsz tőlem!

ANITA (*könnyedén*) Látja, uram, milyen jólelkű vagyok? A másikkal nem is terhelem. Jó helyre került az istenadta.

Toledóba ... valahogy kiment a fejemből ...

LOPEZ Te elfelejtetted, hány gyereked van?!

ANITA (*cserfeszen*) Jaj, uram, ebben a mai világban, amikor az ember azt sem tudja, hol áll a feje, ami-kor szeretném elfelejteni az én szörnyű, hányatott múltamat, melyben oly nehéz volt megőrizni a tisztességemet ... (*Lopez vállára hajtja a fejét*)

LOPEZ Megőrizted a tisztességét? És a két gyerek?! ANITA

(*eltúlzott felháborodással*) Csak nem akarja azt mondani uram, hogy az anyaság tisztességtelen?! LOPEZ

Dehogysis. Az ég óvjon!

ANITA (*mint fent*) Anyának lenni szent hivatás! Nincs

is főbb vágyam, mint hogy itt nevelhessem a gyermekeimet uraságod házában. Bárcsak idehozhatnám mindkettőt Zaragózból, Toledóból és Bilbaóból... LOPEZ

Bilbaóból?! Anita ... ANITA (*könnyedén*) Nem mindegy, uram? Nem tökéletesen mindegy? Fő, hogy itt legyenek, és uraságod gondoskodó keze alatt ...

LOPEZ Szó sem lehet róla!

ANITA Mennyivel nyugodtabb lennék pedig, és milyen boldog lenne uraságod is, ha a házat gyermekzsivaj töltené be ...

LOPEZ Hogy én, a szeplőtelen becsületű spanyol nemes, aki már-már bekerül a királyi udvarba, most idehozassam a szolgám feleségének mindkettőt, illetve mindhárom vagy isten a megmondhatója hány gyerekét!

ANITA De uram (*súgva*), maga az apjuk! Az egyiknek legalábbis, biztos ...

LOPEZ Biztos, biztos ... Ne is halljak erről többet. ANITA

(*sértődötten*) Ahogy kívánja, uram. de most, hogy már tudja; három kis árváról is gondoskodnom kell, igazán kikerekíthetné az összeget ...

LOPEZ Rendben. Havi tíz arany, és szót se többet róluk!

ANITA Megegyeztünk, uram.

LOPEZ (*nekibuzdulva közelít Anitahoz*) Hát persze, hogy megegyeztünk, te aranyvirágszál, te kis fülemüle, te kis kokadukukurekaku-madár!

ANITA Uram, mi az a kokarekidekuku?

LOPEZ Egy szép kis madárka az Újvilágból. Nagyon modern madár.

LÁZÁR (*a konyhában a hagymavágástól folyik a könny a szeméből*) A hétszentségit! (*Riadtan a szájára üt és körülnéz*) Pedro! Pedro! Hol vagy, hogy az ördög vigyen el!

Tizennégy év körüli álmos kuktagyerek bújik elő az ajtó mögül

PEDRO Itt vagyok, uram! Mi van?

LÁZÁR Mi az, hogy mi van? Ha én egyszer hívlak, akkor te nem vakaródzol, nem kérdezel, hanem pattansz, hogy: „Mit parancsol, mester?”

PEDRO Jól van, mester, mit parancsol?

LÁZÁR És nem szemtelenül, hanem frissen, fűgén! Ha nem tanulsz tisztességet, ezzel a serpenyővel verem a fejedbe, és úgy ám, hogy belesápulsz!

PEDRO Hát mit vétettem én, mester? Szieszta van, és

aludtam, mint minden tisztességes spanyol.

LAZAR De fölvtágták a nyelvedet, hallod-e! Amikor én ilyen idős voltam, sziesztaidőben is úgy dolgoztam, akár a bölény!

PEDRO Mi az a bölény?

LÁZÁR Egy állat! Az Újvilágból. Igen modern állat. PEDRO És mi közöm neked ehhez a modern állathoz? LÁZÁR Az, hogy a bölény igen dolgozó modern állat,

nem tart sziesztát, hanem végzi a dolgát, és te most

nekilátsz, mint egy bölény, nem pofázol vissza, felvágod a maradék hasymát, amíg nem sírsz, mint a záporosó! Megértetted?

PEDRO Igazságtalanság, Lázár mester, hogy énvelem veszekszik, amiért a felesége sziesztaidőben nem engedi be a szobába, én igazán nem tehetek róla. (*Megriad attól, amit mondott*)

LÁZÁR Te kölyök, ha még egyet nyikkansz, beledarállak a vadashúsból! A feleségem azért sziesztázik zárt ajtó mögött, mert pihennie kell. Délutánonként rá-jön a migrén. Tudod te egyáltalán, hogy mi az a migrén, te fájangkó?

PEDRO Hogyne tudnám. Az egy modern betegség. Az

Újvilágból hozták.

LÁZÁR (*majd felrobban*) Vágd azt a hagymát, te csirkefogó, vagy én váglak téged, de attól még jobban sírsz majd.

Pedro engedelmesen a hagymavágáshoz lát, Lázár pedig leheveredik a sarokba, sapkáját a szemébe húzva, morogva aludni készül

A hálószobában

LOPEZ (*szomorúan ül az ágy szélén*)

ANITA (*incselkedve*) Engem igencsak aggaszt a maga állapota, uram. Ki vele, mi nyomja a lelkét. Hátha segíthetek.

LOPEZ Hogyan segíthetnél?

ANITA Ki tudja. Azért mondja csak el.

LOPEZ Tudod ... nagy fába vágtam a fejszém. ANITA

És?

LOPEZ Benne maradt. A, nem értesz te a képes be szédhez, a költészethez, az irodalomhoz?

ANITA Hogy jön ide az irodalom?

LOPEZ Úgy, hogy az irodalomba vágtam a fejszét. ANITA

Es benne maradt?

LOPEZ Ostoba liba! Az a helyzet, hogy manapság csak az

irodalommal lehet betörni az udvarba. ANITA Betörni az

udvarba?! Szentséges isten! LOPEZ Mondom, ostoba liba

vagy. Hát hogyan beszéljek én neked arról, ami a lelkemet

nyomja, ha egyszer nem érted a képes beszédet!

ANITA Jó-jó, uram, hallgatok és figyelek.

LOPEZ Hol is tartottam? Igen. Uralkodónk leginkább csak azon fáradozik, hogy Spanyolországban fellendítse az irodalmat. Olyan nemesekkel veszi körül magát, akik nem a fegyver-, hanem a tollforgatásban gyakorlottak. Így azután, hogy végre az udvarba kerülhessek, nekem is írnom kell. (*Nagyot sóhajt*) Irodalmi művet. Mely ha elnyeri a legmagasabb tetszést, a király magához vesz. Érted-e már?

ANITA Nem.

LOPEZ Mit nem értesz?

ANITA Hogy mi a baj.

LOPEZ Eddig semmi. Hanem ezután. Ugyanis jelentkeztem a szépművészeti miniszternél. Bejelentettem, hogy rövidesen szállítok egy — remekművet.

ANITA (*színlelt lelkesedéssel tapsol*) Csodálatos! Uram, őszintén szólva sosem néztem volna ki magából ilyes-mit! Egy remekművet! Ésyszerűen csodálatos!

LOPEZ Mi ebben a csodálatos? Borzasztó. Nyakamon a határidő.

ANITA És hol tart, uram?

LOPEZ Sehol.

ANITA Sehol? És miről ír, uram?

LOPEZ Éppen ez az! Nem tudom. Nincs témám. Csak nézem az életet, nézem, a sűrűjét, ahogy a miniszter mehágyta. Űlök a szobámban, szemben egy hótiszta papírlap, töröm a fejem, de egy árva téma nem sok, annyi sem jut az eszembe. Pedig istenem ... ha én ésyszer bejuthatnék az udvarba ...

ANITA Akkor miért nem lát nyomban az íráshoz, uram?

LOPEZ Miért, miért, ostoba liba! Mondom, hogy nincs témám! (*Kis zavart szünet*) És mert nem tudok írni.

A túloldalon Pedro elkészül a hagymavágással, szeméből dől a könny. A deszkát a felvágott hagymával az alvó Lázár orra alá dugja. Vár egy kicsit, míg Lázár szeméből is megered a könny, akkor felébreszti

PEDRO Mester, ébredjen, kész vagyok a hagymával! LÁZÁR (*szeméből ömlik a könny*) Miért kell azért engem felébreszteni? (*Mindketten kis hűján zokognak, törölgetik a szemüket*) De csíp az átkozott!

PEDRO Most mit csináljak? A mester azt mondta, egy lépést se tegeyek a szakácművészet szent berkeiben,

míg meg nem mondja, hogy mit csináljak, mert magamtól csak elrontanám.
LÁZÁR No ez már szent igaz, figyelj tehát és tanulj ! Fogod az őz combját. Követsz?

PEDRO Hogyne, mester. Fogom.

LÁZÁR Aztán, lábamba szalonna, szalonnára őz. Sárga-répa. Petrezselyem. Hagymakarika. Egy citrom leve. Egy szarvasgomba. Pohár vörös bor. Kanál viz. Lassan főzöd. Két fertály párolod. Sűrűn locsolod. Puhára sütöd. Kiveszed. Két kanál liszt. Levessel fel-ereszt. Szitán átszűr. Tejfölt belenyom. Mellé zsemlegombóc. Aztán majd azt is megtanuljuk. Előbb ismételd eddig !

PEDRO Fogom a combot. Beleteszem a szalonnába. Kiteszem a petrezselymet. Belerakom a citromot. Meg-iszom a vörös bort. Két fertályt párolom, egy fertályt hígítom, puhára locsolom, sűrűn sütöm, kanálon át-nyomom, szitát ráteszem. Mellé zsemlegombóc, aztán majd azt is megtanuljuk.

LÁZÁR Megvert engem teveled az. isten, semmit sem lehet rád bízni. Mennyi gondot okozol !

PEDRO Mi a gondja, mester?

LÁZÁR Hogy vajon te vagy-e a világ leghülyébb kuktája, meg hogy vajon a fehér- vagy a feketeborsot szereti-e jobban az úr az őzcombra?

PEDRO Mi a különbség?

LÁZÁR Az egyik kérdés eldölt. Te vagy a világ leghülyébb kuktája. Ami pedig a borsot illeti, a feketét is meg a fehéret is a felfedezők hozták az Újvilágból!

PEDRO ... és nagyon modern fűszerek.

LÁZÁR Honnan tudod?

PEDRO Megérzés.

LÁZÁR Mindenesetre megkérdelem az urat, hogy melyiket választja.

PEDRO (rémműlten) Szieszta idején?!

LÁZÁR Nem várhatok, sütés után már késő. (Kezét megtörölgetve kötényébe, a hálószoba ajtajához bak-tat. Bekopog)

LÁZÁR Uram !

LOPEZ Mi az?

LÁZÁR Én vagyok, Lázár!

Odabent riadalom.

LOPEZ Mit akarsz?

LÁZÁR Fekete vagy fehér?

LOPEZ Mi?

LÁZÁR Bors!

LOPEZ Mi??!!

LÁZÁR Combra!

LOPEZ Comb?! (Súgva) Ez sejt valamit ...

LÁZÁR (mmghökkenne, félre) Magában beszél az úr ...

LOPEZ (ordít) Nem hallod, hogy alszom?

LÁZÁR Ha később teszem bele, már nem élvezetes ! LOPEZ

Miféle élvezet ?

LÁZÁR A feleségem tudná, de most sziesztázik ! LOPEZ

A feleséged? Várj, várj, kimegyek!

Anita riadtan bújik a takaró alá, a hidalgó kardot köt, és kiáll az ajtó elé. Lázár igyekezne belesni a szobába, de Lopez nem hagyja

Mit akarsz?

LÁZÁR Fehér- vagy feketeborsot kér az őzcombra? LOPEZ

Van merszed ezzel zavarni ilyenkor? Ne lássalak itt még egyszer szieszta idején! (Bevágja maga mögött a z ajtót)

Lázár dühösen legyint, és visszaballag a konyhába

PEDRO Mit szolt az úr?

LÁZÁR (lecserdít neki egy pofont, a kukta elgurul, majd elképedten fogja az arcát) Hol az a nyavalyás őzcomb? (Kirántja a sütőből a tepsit) Hogy szieszta, nli?! Hogy zavarlak?! Nesze mindkettő! Egy kis fehérbors, egy kis feketebors! (Dühösen önti két edényből a fűszert az ételre)

PEDRO De mester ...

LÁZÁR (szó nélkül lekever még egyet, a kukta vissza-esik) Ez még semmi ! (Ahogy említi a fűszerek nevét,

levesz egyet-egyét a polcon sorakozó edények közül, és dühödten önti az ételre) Nesze egy kis mustár! Paprika, gyömbér, babér ! Anizs, kömény, kapor ! És ... vanília, szegfűszeg, szegfűbors, mennyi modern fűszer! Egy kis fahéj, ihaj, csuhaj ... Tedd az egészet a sütőbe!

PEDRO De mester!

LÁZÁR Nincs visszafőzés. (Lecserdít még egyet)

A kukta ismét a földre esik, Lázár dühödten kivonul, a kukta ámul tan nézi. A túloldalon Lopez lehúzza a takarót Anita-ról

LOPEZ Kijöhetsz.

ANITA Elment?

LOPEZ Be se jött. Még csak az hiányzik. Kasztíliai őseim ilyen esetben se szó, se beszéd, levágták a szolgálta fülét. Sitty-sutty!

ANITA Uram, én szeretem a férjem! Kérem, ne bántsa a fülét! (Térdre hull)

LOPEZ Én vakartam ki a koszból. Én emeltem fel. Ki tudja, hol csavargott, merre járt, mielőtt kegyes voltam kiemelni a fertőből?

ANITA Uram!

LOPEZ Anita.

ANITA Uram!

LOPEZ Anita ... (Már oldja le a kardját, és ölelné az asszonyt, de az megállítja)

ANITA Hagyjuk ezt most, uram, úgy sem ...

LOPEZ No, hátha mégis ...

ANITA (felvillanyozva, lelkesen) Én vagyok a maga megmentője. Pontosabban a férjem. (Kis szünet) Ő a téma !

LOPEZ (értetlenül) A téma.

ANITA Most mondta, milyen csavargóéletet élt Lázár. Úgy lehetett. Ha uraságod az udvarba akar jutni és nem sajnálja a fáradságot, kérdezze ki Lázárt apróra az irodalmi mű végett, hogyan és mint ment sora. Azután csak írja le, amit mond. Meglátja, olyan kacifántos dolgokat hall majd, hogy alfelét kitalálni sem lehet.

LOPEZ Anita! Te szent! Szent Anita! Hát ez az! Meg-van! Úgy lesz! Kikérdezem és leírom. (Hirtelen vált) Hajaj. Milyen kár, hogy nem tudom írni.

ANITA Attól, hogy felcsapott írónak, még nem kell tudni írni! Mire való az írnok? Fogadjon fel egyet, az majd elvégzi. Lázár mondja az életét, az írnok jegyzi, uram felolvastatja. Ha valami nem tetszik, csak annyit szól: ezt meg azt, itt meg itt húzzad ki, és írd helyette mást.

LOPEZ Anita, te! Megmentöm, szentem, drága kakari-duereuduru-madaram!

ANITA És ha már egyszer uraságodnak ott sem kell lennie, akkor legegyszerűbb, ha megparancsolja, hogy Lázár a szieszta idején mondja tollba az életét. Uraságod meg itt lehet énvelem, és az ereje szépen visszaszáll oda, ahová kell.

LOPEZ Ilyen okos asszonyt én még soha életemben! Valóságos csodatévő szent Anita! Megyek, nyomban beszélek Lázárral. Legjobb, ha mihamarabb munkához látunk. (Indul) Holnap pötlok.

Lopez lendületesen kirohan a szobából, Anita pedig kionson, és elsomfordál hátra a saját szobája felé

Lázár! Lázár! Hol vagy!?

LÁZÁR (megjelenik a konyha hátsó ajtajában, majd előrejön) Tessék, uram.

LOPEZ Khm ... készül a vacsora?

LÁZÁR Készül, uram.

LOPEZ És ... fekete- vagy fehérborssal?

LÁZÁR Mindkettővel, uram.

LOPEZ Ezerszer megmondtam, az ízeket nem keverjük !

Tiszta íz, tiszta étel !

LÁZÁR Meglepetésnek szántam.

LOPEZ Képzelem. Mondd csak, fiam, mivel is foglaltoskodtál te, mielőtt én kiemeltelek a fertőből? LÁZÁR (kitérően) Hísz tudja jól, szolgáltam akkor is. LOPEZ, Tudom, tudom. De ki- - s — miféle urakat? LÁZÁR Amifélet isten adott. Ilyet is, olyat is.

LOPEZ *(biztatva)* Úgy sejtem, hányatott életed lehetett.

LÁZÁR Úgy bizony, hányatott.

LOPEZ *(mint fent)* Olyan igazi életszagú élet, nemde? LÁZÁR Milyen?

LOPEZ Jó, jó, ehhez te nem értesz, hanem ... Nézd csak, Lázár, én kíváncsi vagyok a te életedre.

LÁZÁR Szívesen elmondom, uram, ha érdekli. *(Bele-jön a mesélésbe)* Volt például egy gazdám, aki a verébcsontból is pénzt csikart ki ...

LOPEZ Állj! Lázár, állj! En a te életedre nem résztekben, hanem egészében vagyok kíváncsi, amúgy szépen sorjában, ahogy a dolgok megtörténtek veled.

LÁZÁR Nagyon szívesen, uram. Anyám neve Maria Esmeralda Ramona ...

LOPEZ Állj! Állj! Állj! Ne kapkodjunk. Kezdjük inkább holnap. Az alkotást nem lehet elkapkodni. LÁZÁR *(zavartan)* Alkotást?

LOPEZ Nagy kegyben részesülsz, te Lázár. Az életedből műalkotás lesz.

LÁZÁR *(boldog örömmel)* Ó, uram, még hogy ... mi az, hogy műalkotás?

LOPEZ Ezek bonyolult kérdések, Lázár, melyekre most nem térhetünk ki. Elégedj meg annyival, hogy az életedet lejegyzem és közrebocsátom. Igen, igen, közrebocsátom a célból, hogy mindenki okulhasson belőle és olvashassa. Elsősorban pediglen maga az uralkodó.

LÁZÁR Ó, uram ... nem is tudom, mit mondjak ... az uralkodó ... az én életemet ... Minek a királynak az én életem?

LOPEZ Azzal te ne törődj. Elég, ha elmondod úgy, ahogyan megesett.

LÁZÁR őszintén, uram?

LOPEZ Teljesen.

LÁZÁR Biztos, hogy jó lesz az?

LOPEZ Az igazságnál nincs magasztosabb.

LÁZÁR Egy kis elhallgatás, olykor...

LOPEZ Meg ne tudjak ilyesmit! Meg ne tudjam, hogy akár csak egy vesszőnyit elhallgatsz előttem! LÁZÁR Hát jó, úgy mondom majd, mintha csak győnék nagyszágodnak!

LOPEZ Győnni! Ez az! Nem is tudod, milyen bölcslet mondtál! Ez hiányzott éppen! Hogy olyan őszintén beszélj, mintha a templomban lennél. Akár fel is állítottunk itt egy gyóntatószéket.

LÁZÁR Gyóntatószéket?!

LOPEZ Olyat, amilyen a Szent Izidor katedrálisban áll. Felállítjuk itt a házban, én beülök a fülkébe, hallgat-lak, te pedig csak mondd az életedet, mondd. Keríts egy ácsot!

LÁZÁR Uram, ez eretnokség!

LOPEZ *(riadtan körülnéz)* Mit beszélsz?

LÁZÁR Gyóntatószék a házban?

LOPEZ Eretnokségről szó sincs! És kinek kell erről tudnia?

Ha te befogod a szádát ...

LÁZÁR Tőlem egy teremtet lélek meg nem tudja. LOPEZ Ha az életedből készült műalkotás eljut az

uralkodóhoz, s én az udvarba kerülök, busás jutalom üti a markodat.

LÁZÁR *(szípigva)* Maga olyan jó hozzám, hogy szinte már bánom, hogy vaniliát is tettem a sültbe. LOPEZ Vaniliát?

LÁZÁR Meg fahéjat.

LOPEZ Fahéjat?!

LÁZÁR De már szívből bánom, ékes bizonyítéka, hogy most megvallottam majdhogynem meggyóntam. Kérem, oldozzon fel!

LOPEZ Tönkretetted a kedvenc pecsenyémet? Maid kapsz te tőlem olyan feloldozást, hogy holtod napjais megemlegeted. *(Felemelt kézzel támad Lázárra, aki menekül, ám abban a pillanatban lihegve beront Pedro)*

PEDRO Uram, uram

LOPEZ Noked is kell egy? Nesze! *(Felpofozza Pedrót, aki rutinosan esik hanyatt)*

PEDRO Én csak azt akartam mondani, hogy itt iárt egy szolgál, és azt mondta, pár perc múlva tiszteletét teszi uramnál bizonyos ... elfelejtettem ...

LOPEZ Mi az, hogy elfelejtetted?

PEDRO Kiverte a fejből, uram. *(Mutatja)*

LOPEZ Még szemtelenkedsz is? Nesze! *(Újra megüti)*

PEDRO Megvan, uram, eszembe jutott! Hurteda Cardino Confisco Barriero Terroro Granada de Horro! LOPEZ *(megilletődve)* öfelsége szépészeti minisztere.

Mi van vele?

PEDRO Ó tesz látogatást uraságodnál egy perc múlva! LOPEZ Jaj nekem! A miniszter! Nálam! Miért nem

mondta mindjárt, ebadta kölyök? *(Lekever egyet)* PEDRO *(a földre esik, a fejét fogja)* Elfelejtettem. Lát-

ja, uram, megint kiment a fejből. *(Kirohan)*

LOPEZ Lázár! Az ünneplőmet!

Pánikszerű öltözködés következik. Lázár sorra Lopezre adogatja ruháit, amelyeket az sebtiben, így-úgy magára kapkod. Már csak a csizma hiányzik, amikor ismét megjelenik Pedro, és harsányan elkiáltja magát

PEDRO Hurteda Cardino Confisco ... *(Kifullad, újra kezdi)* Hurteda Cardino Confisco Barriero Terroro Granada de Horro, öfelsége szépészeti minisztere!

Belép Granada, ficsúrosan öltözve, kecsesen, finomkodva viselkedik, merő mesterkélttség. A megtestesült fentebb stíl. Lopez a földig hajol, Granada azonban nem hozzá fordul, hanem Pedróhoz

GRANADA Ne oly keményen, édes fiam, ne oly keményen. Végül is nem holmi durva bakát jelentesz be, sem holmi csip-csup fölfedezőt — akikért mostanában úgy odavannak — hanem engem; na kicsodát?

PEDRO *(ordítva)* A király szépészeti miniszterét!!! GRANADA

Na, gyermekem, próbáljuk egy kicsit lágyabban, hajladoxva, fuvolázva szépecskén. Nos, ki érkezett?

PEDRO *(sután hajladoxva igyekszik követni Granada utasításait)* Hurteda Cardino Confisco ... *(Megint el-felejt, majd folytatja)* Barriero Terroro de Granada Horro, öfelsége széhpéhészehetih minisztere!

GRANADA Nem jó! Megmutatom. *(Kimegy és jön vissza, lágyan hajladoxva)* Hurteda Cardino Confisco Barriero Terroro de Granada Horro, öfelsége széhpéhészehetih minisztere! Látod, így, ilyen lágyan, könnyed gráciával! Menj ki és gyakorold!

Pedro a rangot dűnyyögve távozik. Lopez az iménti jelenet alatt kinkeservvel felhúzza a csizmáját, úgy-ahogy rendbe szedte magát. Most mélyen hajbókol

LOPEZ Hódolatom, miniszter úr, mélységes hódolatom.

GRANADA Nos, Lopez úr? Mire vitte eddig? LOPEZ Köszönöm

kegyelmességéd érdeklődését, őszintén szólva nem panaszkodhatom. Van egy házam, három birtokom Kasztíliaiban, egy Estremadurában ...

GRANADA A birtokai nem érdekelnek. Mire vitte a regénnyel?

LOPEZ Ó, na persze ... igazság szerint, kegyelmes uram, csak most kezdtem hozzá ...

GRANADA A király két hét múlva várja a művet. És mondanom sem kell: halasztás nincs! Egyébiránt ... ugyebár szem előtt tartja a királyi izlést?

LOPEZ A királyi izlést?

GRANADA Ejnye, Lopez úr, hiszen már beszéltünk erről. Mi természetesen nem szólunk bele az alkotók módszerébe ... távol álljon tőlünk! Mindössze néhány szempont ...

Korántsem kötelezőek önmre nézvést, csak hát ... izlések és pofonok különbözők. E magasztos jelmondat áll öfelsége javaslatára a szépészeti minisztérium hármas vérhalommal és spanyolcsizmával ékített címerében. izlések és pofonok! Mily nemes gondolat! Hanem a mi királyunk oly lobbanékony természet, hogy ha valami izlésének meg nem felel, nyomban pofoz. Miről szól tehát a mű?

LOPEZ *(zavartan keresgéli a szavakat, majd kivágja)* Az életről!

GRANADA Kiváló. A téma, mondhatni a tárgy, nagy-szerű. Sőt, egészen rendkívüli. Már csak az a kérdés, mindezt hogyan.

LOPEZ *(nyög)* Szépen ... úgy ... nagyon szépen. GRANADA Ez is páratlan gondolat. A szándék tehát

helyes. Ha szabadna néhány, hogy úgy mondjam, baráti tanácsot : az érzeki képmás tükrözése minden dolok létező lényege, értelmes alkotója, mint tudjuk.

LOPEZ *(szólgálatkészen)* Mint tudjuk.

GRANADA Nos igen. Tehát: az isteni Platón egy helyütt említi, miszerint a művészet értéke elsősorban az, hogy erkölcsi küldetésű. Vagyis a filozófia s az erény szolgálatában áll. Ebből pedig mi következik, Lopez úr? Hogyan kell írni? Nos, hogyan?

LOPEZ *(kínban)* Szépen.

GRANADA *(nagyot nyel)* Látom, értjük egymást. A szép minden előtt! S mi a szép?

LOPEZ *(mint fent)* Fiát... ami tetszik.

GRANADA Úgy van! Szép az, ami a királynak tetszik. A király pedig a könnyű kézzel papírra vetett, bel-beccs és külsőn dolgában feddhetetlen műveket kedveli. A stílus ne legyen se parlagi, se sárba, se földhöz, se ragadt, se tapadt. Követ engem?

LOPEZ Hogyne, kegyelmes uram.

GRANADA Mélabú, szenvedelem és érzemény ... Helyes volna tán, ha leírná, amit mondok, hogy később haszonnal forgathassa. Csak úgy mihez tartás végett.

LOPEZ Leírni? Hogy én?! Kegyelmes uram, emlékezetemben, amit ön mond, ércbe öntve áll, s maradandóbb a márványnál.

GRANADA Helyes, Lopez úr! Javul a stílusa! Nálunk ... a csiszolt elmére valló finomság az első. Röviden: a csín, a becs, a csáb, a csáb! Az arány s az erény! Az erény, Lopez úr, mely korunkban hanyatló irányt mutat, s öfelsége ezt nem szenvedheti. Hassa át tehát minden szavát az oktató célzat, az erkölcsi nemesítésének fennkölt szándéka! Ért engem, Lopez úr?

LOPEZ Hogyne, kegyelmes uram, az erkölcs erényes szándokának fennkölt megnemesítése.

GRANADA Nagyjából. Nos, kedves Lopez, irányt, arányt s erényt mutató eszméim szellemében tovább a meg-kezdett úton!

Pedru megjelenik

PEDRO *(sután hajladozva)* Confisco Etcetera de Granada őhöföhéhehe szépehéhehe mihinihiszterehehe táhávohozihik.

GRANADA Eheggyehel johobb. *(Búcsút int, kimegy)* LOPEZ

(összerogy) Szent Izidor, mit vettem a nyakamba!

PEDRO *(jön vissza lihegve)* Uram, kerítettem egy irástudót, ahogy parancsolta. Kint vár.

LOPEZ Vagy úgy, engedd be és tűnj el. Nézd meg, hol tart az ács.

PEDRO Miféle ács?

LOPEZ Az udvaron dolgozik. Hogy min, ahhoz semmi közöd! Mondd meg neki, üzenem : vaskos borraivalót kap, ha még ma elkészül.

PEDRO *(kisiet, nyomában bejön az írnök)*

LOPEZ Szóval te vagy az. Mit tudsz?

ÍRNOK Röviden szólva: mindent.

LOPEZ Látom, szerény is vagy.

ÍRNOK Azt csak módjával, uram. Van, amiből megárt a sok.

LOPEZ Írni tudsz-e?

ÍRNOK Mint a vízfolyás. Spanyolul, latinul, arabul. Kis- és nagybetűvel. Megcsinálom az iniciálékat. in*iciálét* óhajt, uram?

LOPEZ Jó nagyot... hatalmasat ...

ÍRNOK És gótikusat vagy antikot? Egyszínűt vagy két-

LOPEZ Kétszínűről szó sem lehet!

ÍRNOK Kérem, egyszínű lesz, és be is kötöm. LOPEZ Mit?

ÍRNOK A könyvet. amit megírok.

LOPEZ Helyes. Mert most éppen könyvet fogsz írni. ÍRNOK Ahogy tetszik, uram. Ha kívánja, akár kezdetjük. Ön diktál, s már jelezem is.

LOPEZ A dolog nem olyan egyszerű. Először esküdnöd 1.,-11. ÍRNOK Esküszöm, uram a szentséges Izidorra és valamennyi apró szentre, a gyermek. a kamasz és a felnőtt Jézusra. Itt száradjon el a kezem. ne lássam élve a nagyanyámat. valamint nagyanyám sírjára esküszöm!

LOPEZ Mire esküszöl?

ÍRNOK Bármire. uram. Eszedül a nemzőképességemre nem, mert az ilyesmivel csinján bánik az ember!

LOPEZ De mégis, mi a csodára esküszöl, ha egyszer még ki sem mondtam, mire kell?

ÍRNOK Amire kívánja, nagyságos uram.

LOPEZ Derék. Egyszóval ami e házban történik, abból egy árva szó sem szívárogo ki. Amint befejezted a munkádat, nyomban elfelejted, mintha soha meg sem történt volna. Erre esküdj!

ÍRNOK Mennyiért?

LOPEZ Napi egy dukátra gondoltam.

ÍRNOK Egy-ötven.

LOPEZ Egy-tíz és teljes ellátás.

ÍRNOK Egy-negyven.

LOPEZ Egy-hüsz.

ÍRNOK Huszonöt.

LOPEZ Rendben. *(Kezet ráznak)* Esküdj!

ÍRNOK Esküszöm.

LOPEZ Ilyen röviden?

ÍRNOK Már megalkudtunk, uram, minek fárasszam magam.

Mi lesz a feladatod?

LOPEZ Gyere, megmutatom a fülkédet, ahonnan napközben ki nem mozdulhatsz, a többit elmagyarázom.

Kimennek

Anita és Lázár a konyhában. Lázár a tűzhelynél sürgölődik, Anita terítene, de Lázár előreszalad, és kiveszi a kezéből az evőeszközt

LÁZÁR Majd én, majd én, ül le szépen. *(Széled erő-szakkal leülteti Anitát, kiveszi a tányért a kezéből, szakavatott mozdulatokkal terít)* A mi fogadónkban mindenkinek ilyen kiszolgálás jár. Meglátod, boldog lesz, aki nálunk kap vacsorát, szállást. A világ legaranyosabb fogadóijában, ahol a világ legaranyosabb fogadósné ja a gazdasszony.

ANITA Fogatlan, csúnya vénasszony leszek én addigra már, akire a kutya se néz.

LÁZÁR *(leveszi az ételt a tűzhelyről, talál, majd át-öleli Anitát)* Hát én kutya vagyok? *(Fejét Anita hajába fúrja)* Igen, kutya vagyok, a te hűséges, odaadó kutya.

ANITA *(megsimogatja Lázár haját, megkóstolja az ételt, míg Lázár mosolyogva figyel)* Érdekes. LÁZÁR Nem izlik?

ANITA Mintha ... hol édes, hol meg csípős ... mi a csuda ez?

LÁZÁR Különlegesség. Az újvilágból. Az úrnak készült, igen modern eledel.

ANITA Ez lemarad a mi étlapunkról. *(Finnyásan falatozik)*

LÁZÁR Láttam egy tanyát Madrid Antiquában. Alkalmasnak ígérkezik. Körötte kis kert, a konyha a hátsó traktusban ... Nem is drága. Ha még öt évig szolgáljuk Lopez urat, megvan az ára.

ANITA öt év alatt kétszer eladják. Hamarabb is meg-lehetne az a pénz,

LÁZÁR Meg, ha gazemberek lennénk.

ANITA Neked mindenki gazember, aki egy kicsit élelmes. Az emberek ügyeskednek, csak te ...

LÁZÁR Tudom én, hogy megy az: kilopni a gazda szájából a falatot, a feje alól a párnát, a feje fölül a tetőt, lopni, csalni, hazudni ... Emlékszel, te beszéltél először nekem az esyenes útról, a becsületről.

ANTTA Én?? Mikor?! *(Leszedi az asztalt)*

L/. Z AR Réges-régen. Amikor először találkoztunk. ANITA *(figyelmeztetően)* Csitt, Lázár, Megegyeztünk! LÁZÁR Meg hát. A múltat elfelejtettük. Ámbár ... *(szorongva)* most emlékeznem kell.

ANITA Mire?

LÁZÁR Mindenre. Ugyanis műalkotás leszek.

ANITA, Micsoda?

LÁZÁR Nagy megtiszteltetés ért. Műalkotás lesz belőlem.

Mert életszagú az életem.

ANITA Nahát! Ki hitte volna.

LÁZÁR És az úr megígérte, hogy ha sikert ér el velem a királynál, busás jutalom úti a markomat! Lesz fogadónk! Szabadok leszünk ! ... És ... Csak hát ennek érdekében színtének kell lennem.

ANITA Nem fog nehezedre esni.

LÁZÁR Ahoogy vesszük ... El kell mondanom mindent.

Mindent, ami velem történt.

ANITA Majd elmondod.

LÁZÁR De azt is, ami velünk történt. Hogy miképpen találkozunk mi ketten. Te meg én!
ANITA Azt már nem! Ezt nem teheted, Lázár! LÁZÁR Megígértem, hogy nem hallgatok el semmit. ANITA Ha az úr megtudja ... Képes volnál ártani nekem?
LÁZÁR Én? Soha? Az úr meg fog bocsátani. És ahogyan én fátylat borítottam a múltadra, ő is szemet huny majd fölötté. Az úr igen erényes.
ANITA Na, az ő erénye...
LÁZÁR Csend! Hogy mi történt köztetek azelőtt — elmúlt. Elfelejtettük. Amióta a feleségem vagy, Lopez úr igen erényes. Látom én. Nem jár el asszonyokhoz. ANITA Az már igaz. Ki se teszi a lábát.
LÁZÁR Ne félj, én mindent elkövetek, hogy megbocsásson.
ANITA Jól van, Lázár, majd meglátjuk. Menjünk aludni.

Kifelé indulnak. Lázár átöleli Anitát

Ha meglenne az a fogadó ... mennyi finom úr járna oda ... egész Madridban híres lenne Lázár fogadója!

LÁZÁR Híres lesz, Anita. És te leszel a gazdasszony.

Kimennek

Másnap délután. Az ágy szélén Anita üldögél felöltözve, várakozóan. A konyhában Lázár főzőcskézik. A színpad előterében hátrálva megjelenik Lopez. Irányít, vezényel. Az írnok és az ácsmester szuszogva-nyögve egy frissen elkészült gyóntatószéket tolnak be a színre. A gyóntatószék két, egymástól tökéletesen elkülönített rekeszből áll. Az egyiknek nincs ajtaja, tehát belátni, itt térdel a gyónó, a másikat sűrű rács választja el ettől a rekesztől és külön ajtaja van
LOPEZ Még egy kicsit! Most jó! Letenni!

Az ács és az írnok lihegve állnak. Lopez az ács felé fordul

Jó munkát végeztél. *(Pénzt ad az ácsnak, de az továbbra is kinyújtva tartja a kezét)* És tulajdonképpen időre. *(Újabb pénzdarabot nyom a kezébe, de az ács lihegve tovább tartja a markát)* És hallgatni is fogsz. *(Újabb pénz)* Mint a sír. *(Újabb pénz, az ács nem engedi le a kezét. Lopez megdühödik)* Viszont szemtelen vagy, mint a piaci légy, és az ajtót foltosra festetted! Ezért fél dukát visszajár! *(Ráveti magát az ács kezére, az ács már menekülne, de Lopez kicsavarja kezéből a fél dukátot)* Meg is egyeztünk. Mehetsz isten hírével!!!

Az ács sértetten kimegy, amikor Lopez háttal áll neki, fűgét mutat

Ismételd el.

ÍRNOK Egyszóval beülsz ide. *(Lopez bólogat)* Az úr is beül, mikor a szolgálja megérkezik, de amint győnni kezd, az úr kioson. Én maradok és jegyzek. LOPEZ Helyes. Mit válaszolsz, ha kérdez valamit? ÍRNOK Hümmögök és hummogok.
LOPEZ Helyes. És azután?
ÍRNOK Négy óra előtt valamivel az úr visszaoson. LOPEZ És azután?
ÍRNOK Amíg itt vagyok a házban, sem a szolga, sem más nem láthat.
LOPEZ Helyes. És hogyan írész?
ÍRNOK Gyorsan.
LOPEZ Persze, gyorsan. De hogyan?
ÍRNOK Azt még nem mondta meg, uram.
LOPEZ Írjál... szórmentében.
ÍRNOK Szórmentében?
LOPEZ Finoman. Ne pontosan úgy, ahogy hallod, ha-nem egy kicsit ... szóval na, hogy is mondjam ... ne legyen az irány rögös. Sem mezei. Sem réti, sem üregi. Követsz? Legyen nemes ... előkelő! Sirás-rívás, szívzaggatás ... És főként ... becsület ... Nemesi erény!

ÍRNOK Egy szolgának nemesi erény?

LOPEZ A te dolgod. Legyen neki.

ÍRNOK Nem gondoltam, hogy ily nehéz feladatra vállalkozom napi egy dukát huszonöt garasért. Talán ha emelhetnék kissé a tarifát.

LOPEZ Egy-harminc, te pióca!

ÍRNOK Uram, szavai sértők, s az összeg nem hűti sértett lelkem fájdalmát!

LOPEZ Egy-harmincöt, te élősködő. Javul a stílusod. ÍRNOK

Szavai csak alig gyógyítják sebzett szívem gerjedelmét!

LOPEZ Egy-negyven, te rút parazita, bár stílusod egyre ...

ÍRNOK Mívesebb, uram. Hát miért nem viszi ajánlatát azon pontig, mely végre ír leend sebhedt lelkem kínjaira!

LOPEZ Ez lesz a jó irány! Te vérhabzsoló nadály! Egy-ötven!

ÍRNOK Na lássa, uram!

LOPEZ A stílusgyakorlat végeztével kimondhatom: még ilyen pofátlan pimasz fickót, mint te, nem láttam. A mű tehát azonfelül legyen erényes!

ÍRNOK És ha ... finoman szólva erénytelenül élt az istenadta?

LOPEZ Mit számít az? Azért vagy itt, hogy olyan legyen, amilyennek lennie kell. Mert hiszen, mint tudjuk, az isteni Flakon, vagyis ... Platón ... nna ... Platón egy helyütt megemlíti ... Érted te azt, fajankó?

ÍRNOK Hogyne, uram, de ... vegyem-e kissé metaforikusra?

LOPEZ Hogy mit? ... hát ... lehet ...

ÍRNOK Inkább allegorikusra?

LOPEZ Azt ne! Illetve ... nem bánom ...

ÍRNOK Netán szimbolikusra?

LOPEZ Jön! Egy mukkanást se!

Az írnok villámgyorsan papírt, tintát, írószert kerít elő a köpenye alól, s ezekkel felszerelve bebotladozik a gyóntatószék ajtós rekesze mögé. Lázár lép be, Lopezhez baktat. Sápadt, kialvatlan

Megviseltnék látszol, Lázár.

LÁZÁR Egész éjjel le sem hunytam a szemem, uram.

Azon töprengtem, hogy mindent elmondhatok-e. LOPEZ

Mindent, az utolsó szóig! És őszintén, *(emlékezeti)*, mintha gyóntatóatyádhhoz, sőt, magához a mennybélihez szólnál.

LÁZÁR *(meghatva)* Úgy lesz, uram.

Mindketten a gyóntatószékhez lépnek. Lázár bűnbánó pózban a karjára hajtja a fejét. Lopez bebotladozik-préselődik az egyszemélyes zárható fölkébe, melyben az írnok is alig fér el

LOPEZ *(belülről)* Vidd a lábad!

LÁZÁR Szólt, uram?

LOPEZ *(ájtatosan)* Csak azt mondtam: hallgatlak, fiam!

LÁZÁR És ha bűnökről szólok, fel is old?

LOPEZ Nem vagyok én pap.

LÁZÁR De megbocsát?

LOPEZ Meg.

ÍRNOK *(suttogva)* Nem tudok hova tekeredni, uram! LOPEZ

(haragosan) Vidd a térded!

LÁZÁR Mit mond, uram?

LOPEZ Hogy már égek a vágytól! Kezdd végre el!

LÁZÁR Egyszóval... 1591. március másodikán születtem szolgálócsaládban, fattyúként. Anyám neve Maria Esmeralda Ramona Isabella Poncho. Szép asszony volt, isten nyugosztalja. Szerette is őt vala-mennyi apám. Mert apám viszont annyi akadt, hogy egy sem maradt. Legtöbbje, máig sem tudom miért, sokszor elvert, de megmaradtam. Minek szaporítsam a szót, tizenhatodik évem táján anyám útnak eresztett. Tisztességes munkát kerestem, de nem találtam ...

Lopez óvatosan kimászik az ajtón, figyelmeztetőleg int az írnoknak, aki odabent tollát hegyezi. Lopez becsukja az ajtót és elsettenkedik. Atoson a túloldadra, az ágyba, ahol Anita várja

Majd éhen veszem, uram, és higgye el, szolgáltam én mindenkit, akivel összehozott a sors. Akkor fogadtam meg, hogy ha megfeszülök is, egyszer szabad leszek. Veszek egy csinos fogadót, s én tartok majd szolgát, nem én szolgálok ... Pedig nem ment rosszul a sorom ott, ahová kerültem. De hát mégis, ugye, egy bordélyban?!

Lázár szenvedőn a karjára hajtja a fejét. Lopez köz-ben — a hálószobában — szinte fejest ugrik az ágyba, ahol Anita az ágy szélén ülve otthonosan pamutot gombolyít. Igyekeznek elhárítani a lelkes és tette kész urat

ANITA Hú, de szür, uram!

LOPEZ Ó, bocsáss meg. *(Kicsúsztatja a kardot az ágyból, átkarolja Anitát)* Elég rossz bőrben van a férjed.

ANITA Fúrja a lelkiismeret, hogy most mindent ki kell vallania. *(Súgva, bizalmasan)* Merthogy bordély-szolga volt szegény egy időben ...

LOPEZ Nahát! Bordély?! És ilyesmit megtúr a király? ANITA

Természetesen nem. Kivéve, ha valamelyik miniszternek kedve nem támad egy kis mulatozásra. LOPEZ Ilyet! És az inkvizíció?!

ANITA Az meg egyenesen lesújt rá, kivéve, ha egy-egy inkvizitor atyának kedve nem szottyán egy kis szó-rakozásra.

LOPEZ Hogy te honnan veszel ilyeneket, Anita ... ANITA A férjemtől hallottam, uram.

LOPEZ Belepusztulnék a gondolatba is ...

ANITA Mifélebe?

LOPEZ Milyen szörnyűség ... ha mondjuk ... ha mondjuk te...

ANITA Kikérem magamnak! Hogy juthat ilyesmi eszébe!

LOPEZ Zokon ne vedd, kérlek ... elgondolni is borzasztó ... gyere, gyere közelebb ...

ANITA *(húzódózik)* Szegény Lázár se tud szabadulni az emlékeitől. Ő is összevissza képzelődik. Egy éj-szaka például álmában azt emlegette, hogy velem M !) is ott, találkozott először ...

LOPEZ Veled?!

ANITA Hát nem borzasztó? Hánykolódott az ágyán és ordított: láttalak, láttalak, ott voltál! Teljesen az asyára ment az a bordély, vagyis a büntudat. LOPEZ Szegény.

ANITA Pedig hát mi aztán tudjuk, uram, hol látott ő engem először.

LOPEZ Persze, angyalom. Gyere. Gyere már ...

Lázár kilép a gyóntatószékből, majd távolodik, és közeledik ismét, mint aki kapuhoz érkezik. Kopog a gyóntatószéken. Anita kiszáll Lopez mellől az ágyból, és ledérül feltúrt szoknyával a gyóntatószékhez lép

ANITA Ki az?

LÁZÁR Lázár vagyok.

ANITA Jesszusom, a bibliai?

LÁZÁR Nem, a toledói.

ANITA Vagy úgy. Mit akarsz?

LÁZÁR Munkát keresek! Bármilyen munkát... ANITA

Úgy látom, jófajta legény vagy.

LÁZÁR Úgy véli, asszonyom?

ANITA Ha valamihez, akkor ehhez értek. Azután tudod-e, hol vagy?

LÁZÁR Mindegy nekem, asszonyom, ha a pokol fenekén is, az ördögök sincsenek meg dolgos szolga nélküli.

ANITA Jól beszélsz. Itt én vagyok a gazda, engem szolgálsz majd, no meg a kisasszonyokat. Gyere.

Anita előremegy, kisértél a színpadról, Lázár megáll, és visszafordul a gyóntatószék felé

LÁZÁR Hát ezen gyótródtam, uram, fél éjszaka, hogy elmondhatom-e önnek! Mert abban a bordélyban én Anitával találkoztam a kapuban. Anitával, a feleségemmel, az én drága feleségemmel...

Az írrok odabent kuncog

Mit mond?

Az írrok kipukkad, röhög

Őn ezen nevet, uram? Nevet, hogy a feleségemmel ... egy bordélyban ... hogy utóbb elvettem éppen uram parancsára, és hogy uram régi szeretője még azelőtt a bordélyban ... ezen nevet?

A gyóntatószékből tagadó hűmmögés

LOPEZ *(Anitával az ágyban)* Képzelem, miket fecseg ma össze Lázár arról a fertőről! Szinte kedvem volna meghallgatni!

ANITA *(átkarolja)* Volna szíve itthagyni engem? LOPEZ Dehogy hagylak. Majd elmondja az írrok. ANITA Zavaros

fecsegés az, uram, még másodkézből sem érdemel figyelmet.

LOPEZ El tudja választani az az írrok a lázálmot a valóságtól. De hagyjuk, törődjünk mással.

LÁZÁR *(ismét a gyóntatószék előtt)* Volt dolgom rengeteg. A kisasszonyok üzenetei, a szerelmes levél-kék ... Micsoda uraknál jártam! El se hinné, ki mindenki megfordult abban a házban!

Míg beszél, lassan benépesül a színpad. Három lány és két úr jelenik meg a színen, csacsognak, nevetgélnek

ANITA Lázár!

LÁZÁR Igen, asszonyom!

ANITA Hozz valami italt!

LÁZÁR Hozom, asszonyom. *(Kimegy)*

Egy úr óvakodik be, arca elé maszkot tart

KERESKEDŐ Nocsak, Granada úr! Álarcban?

GRANADA Hát felismer?

KERESKEDŐ De fel ám!

I. LÁNY *(súgva)* Olyan jellegzetes a mozgása.

GRANADA Jól van, hát ha fel lehet ismerni.

I. ÚR Akkor miért visel álarcot?

GRANADA *(magyaráz, oktat)* Bordélyba járnai tisztességtelen, nemdebár?

II. ÚR Hajjaj, de mennyire.

I. LÁNY Ami jó, az mindig tisztességtelen.

GRANADA Másrészt viszont ma Spanyolországban a férfiúi hírnév a legeslegfontosabb.

II. ÚR Az. Sajnos az. A király nőfaló. Szívtipró. Szoknyapecér...

I. ÚR Úgy van ... mióta Molina úr megírta darabját a szívtipró nemesről, hogy is hívják csak?

I. LÁNY Don Juan.

I. ÚR Az az.

Lázár jön, poharakat hoz, tölt, az urak-hölgyek isznak

II. ÚR Én még egyszer sem láttam. Úgy hírlík, a király hetente háromszor is megnézi.

GRANADA Egyszóval, uraim, azért hordok álarcot, és ezért jó, ha felismernek.

I. LÁNY Én nem értem.

GRANADA Mivel bordélyba járnai erkölcstelen: álarcot hordok. Mivel bordélyba járnai : dicsőség, úgy intézem, hogy mégis felismerjenek. Ha a király fülébe jut a hír, hogy Granada

bordélyba jár, *de álarcot visel, azt gondolja majd:* Nocsak, ez a Granada ad a tisztességre, de mégis legény lehet a talpán! Ilyen ember kell nekem!

KERESKEDŐ Me^sgyőző érvelés!

II. ÚR Holnap veszek egy álarcot.

Anita leér ruhában a színpad széléről int Granadának, az barátságosan visszaint, hogy mindjárt. Anita visszamegy a szobájába

I. ÚR, Úgy látom, Granada úr, szólítja a kötelesség.

II. ÚR Minket is, ugye, kedves kisasszony? *(Karon fonja a I.I. lányt. kivezeti)*

I. LÁNY Lázár! Italt!

Lázár tölt, a II. lány és a II. úr kezükben pohárral ki-fele indulnak

(Granadához) Ma este, uram, úgy látszik, szabad ... GRANADA Sajnálom, kisasszony, de a főnökasszony ...

I. lány fintorogva ki

Lázár ! Italt!

Lázár odamegy, tölt, Granada iszik

Régóta figyellek. Derék legénynek látszol.
LÁZÁR Köszönöm, uram.
GRANADA Egy kis feladat vár rád.
LÁZÁR Igen, uram.
GRANADA Ha jól elvégzed, kapsz egy, nem, két dukátot.
LÁZÁR Már viszem is, uram.
GRANADA Mit viszel?
LÁZÁR Gondolom, levelet akar rám bízni.
GRANADA Kicsit nehézfejűnek nézlek, fiam. Szerencsére most nem a fejedre lesz szükséged... Is-mered-e Anita kisasszonyt?
LÁZÁR A szolgálja vagyok, uram.
GRANADA Akkor igencsak jól ismerheted. De is-mersz engem is.
LÁZÁR Hogyne, uram, hisz minden estjét asszonyom-nál tölti.
GRANADA Úgy van. És a ma estét te töltöd nála. LÁZÁR Én?
GRANADA Méghozzá az ágyában.
LÁZÁR De uram!
GRANADA Szeretnék egy szabad éjszakát. Egyetlen éjszakát, amikor az édes álom karjaiban pihenek és nem az édes Anitaéban. Tudod-e, fiam, micsoda erő-feszítésbe kerül, hogy felfigyeljen rám a király. Csak-hogy Anita a birodalom legpletykásabb kéjnéje, s ha egyetlenegyszer kimaradnék, máris azt terjesztené, hogy férfiúi eróm hanyatlík, s hogy nem az vasók, aki voltam. A hír pedig szélsébesen jár, el-jutna a király fülébe is, és akkor végem. Kidobnának az udvarból... Érted-e már?
LÁZÁR Nem egészen, uram. Mert ugye, hogy jövök ehhez én?
GRANADA (halkan, hadarva) Két dukátért ma éjjel beosonsz Anita kisasszonyhoz, és nála töltöd az éj-szakát.
LÁZÁR Egy szolgálta nem tehet ilyet a gazdájával. Hogy nézek azután a szemébe?
GRANADA Az már a te dolgod. Azért kapod a két dukátot, hogy egyenes legyen a pillantásod.
LÁZÁR De uram, az ember a gazdáját...
GRANADA Eh, mit szajkózod mindig ugyanazt? Talán nem vagy az én szolgálta is? Az én pénzemből fizeti a te béredet is. Ha úgy vesszük, az én szolgálta vagy! Felfogtad? Bemégy a kisasszonyhoz, és vele maradsz éjszakára. Meglátod, nem lesz ellenére. Jól vigyázz, fel ne ismerjen. Mondd, hogy meg vagy fázva. Ne mukkanj, és ha mégis: csak klasszikus idézeteket szavalhatsz neki. Én fennkölt dolgokat szoktam a fülébe sutogni.
LÁZÁR Semmiféle klasszikus idézetet nem ismerek.
GRANADA Figyelj. „Boldog mind, aki lát, félisten, aki csókol és örökéletű, kit végül öledbe fogadsz.” Értetted?
LÁZÁR Igen, uram.
GRANADA Ismételd.
LÁZÁR Boldog mind, aki lát, félisten, aki csókol és örökéletű ... Micsoda malacság!
GRANADA Malacsági? Értesz is a művészethez. Tehát csak ezt mondd éjszaka, és ezt is, csak ha rákény-szerülsz. Hallgatsz, dolgozol, sötétben távozol. Érted?
LÁZÁR Igen, uram.
GRANADA Nesze, itt egy dukát foglalónak. A másikat majd holnap, ha minden rendben ment. (Odaadja a dukátot, távozik)
LÁZÁR (járáskor memorizálja a klasszikus — Ehuphinosz, II. sz. — töredéket) Boldog mind, aki lát, fél-isten, aki csókol és örökéletű, kit végül öledbe fogadsz. Boldog mind, aki lát ...

Megáll, keresztet vet és elindul Anita szobája felé, ahol a lány tíz évvel fiatalabban, mint amilyennek megismertük, készül Granada fogadására. A színpad folyamatosan sötétül, mire Lázár odaér, már semmit sem látni. A következő jelenet vaksötétben zajlik

ANITA Ó, te vagy, édes?
LÁZÁR (rekedten) Boldog mind, aki lát, félisten, aki csókol.
ANITA Meghűltél, szegény?
LÁZÁR És örökéletű, kit végül öledbe fogadsz! ANITA
Te kis huncut ... az idézeteiddel!

LÁZÁR Hmmm ... Félisten, aki örökéletű fogadás ... ANITA
Mit mondasz?
LÁZÁR (egyre szenvedélyesebben) Akit végül látsz, az egy félisten, az istenit!
ANITA (egyre hevesebben) Milyen vad vagy ma, drágám ...
LÁZÁR Örökélet, aki boldogan ... (Elalélva) Félisten az, aki végül öledbe lát ...
ANITA Pfhhhhüüüüü ... Mint egy hegyi oroszlán ... LÁZÁR (félalomban) Öledbe... lát ...
ANITA Aludj csak. Olyan különös voltál ma... Hol is van a lábmelegítőm ... (Felkel, tapogat, majd gyertyát gyújt. Meglátja Lázárt)
ANITA Jaj nekem!
LÁZÁR (felriad) Mi van? Hol? Mit? Tűz?
ANITA Lázár!
LÁZÁR Parancsára, asszonyom.
ANITA Az ágyamban!
LÁZÁR Bobocsánat. (Kiugrik, tiszteletteljesen áll) ANITA
A szolgálammal háltam!
LÁZÁR Nem tehetek róla, asszonyom, parancsra tettem. Ugyanis Granada úr küldött ide, és adott két dukátot, hogy én semmi esetre ...
ANITA Szóval Granada? Nem bír maga megküzdeni egy asszonnyal, s az ágyba zsoldosokat fogad! Fúj! Hanem te... te igen jól csináltad a dolgai ... LÁZÁR
Örülök asszonyom ...
ANITA Legény vagy a talpadon.
LÁZÁR Köszönöm, kisasszony. Ami azt illeti ... kis-asszonyom is derekasan megálta a helyét.
ANITA Jólesik hallani. Add csak ide azt a két dukátot.
LÁZÁR Granada úr csak egyet fizetett, foglalóba. Tessék.
ANITA (elteszi a pénzt) Helyes. Ez az én megszolgált bérem. Hogy igazságos legyek, szegény Lázár, tulajdonképpen sajnálom, hogy kidoblak ...
LÁZÁR Kidob? De hiszen ...
ANITA Amit mondtam, mondtam. Fel is út, le is út. LÁZÁR
Kisasszony, most éjnek idején?
ANITA Ne fájdtsd a szívem, Lázár, már-már megkedveltelek. Egy perc múlva a színedet se lássam. Takarodj!
LÁZÁR (riadtan, lecsúszó gatyában menekül, majd a gyóntatószékhez ér) Így történt, uram. Szóról. szóra. Kihajított az utcára éjnek idején. És az egyetlen dukátomat is elvette. (Ellágyulva) Az én kis feleségem.

A gyóntatószékben kuncog, majd mindjobban nevet az írnök

Nebet, uram?! Hát mi ezen a mulatságos? És ha még tudná, mi történt ezután. Mert én nem hagytam magammal kibabrálni, nem én. Elrejtöttem a bordélyház kertjében, és másnap, amint megjelent Granada úr, nyomban elé álltam, hogy adja meg a másik tudátomat, és szerezzen nekem állást.

Megjelenik három poroszló, a földre lökik és verni kezdik Lázárt. Granada lép a földön jajongó Lázárhoz bordélyházi álarcában, hűvösen, oktatólag beszél, egyáltalán nem ingerült

GRANADA Még van képed a dukátodért rimázkodni? Ilyen buta szolgát!
LÁZÁR (a földről) Hiszen én... (Pofont kap) GRANADA
Nem elég, hogy nem vagy férfi ... LÁZÁR De... (Pofon)

GRANADA Nem teljesítéd a parancsot, hagyod magad leleplezni, ezzel leleplezel engem is, veszélyeztetted a miniszteri kinevezésem, s ráadásul még szemtelenkedsz...

LÁZÁR Uram, Anita kisasszony ... *(Pofont kap)* GRANADA Anita kisasszony is megéri a pénzét. Kénytelen voltam megválni tőle. Hiába, a rang kötelez, nem engedhetem, hogy telebeszélje a várost.

LÁZÁR Uram, én ... *(Pofont kap)*

GRANADA Téged úgy kitoloncoltatlak a gazdáddal együtt, hogy száz mérföldre Madridtól tértek magatokhoz ...

LÁZÁR Ne verjenek tovább ... *(Pofon)*

GRANADA Nem jókedvükből vernek, fiam, így kívánja a becsületed. Nem teljesítetted a parancsodat, két perc verés ... Szabály az szabály.

LÁZÁR Könyörgök, uram ... *(Pofon)*

GRANADA *(komótosan elővesz a zsebéből egy homok-órát és megvizsgálja)* Azt hiszem, lassan lejár az idő.

A darabontok békén hagyják a ronggyá vert Lázárt

Kár, hogy így kell megválnunk egymástól. Szedd össze magad, azután irány az országút. *(Kimegy, darabontjai követik)*

Lázár nyögve, fájdalmasan tápáskodik. Lépní is alig bír, sziszegve visszaül. Megjelenik Anita, vállán úti-batyu, fején kendő

ANITA Lázár, mit tettek veled?

LÁZÁR Agyonverték.

ANITA Te szegény. Majd én begyógyítom a sebeidet. LÁZÁR Köszönöm, kisasszony, majd csak begyógyul-nak maguktól is.

ANITA Én is földönfutó lettem. Engem is kidobtak. Lesz társad a földönfutásban.

LÁZÁR Köszönöm a kisasszony jószágát, de majd csak elföldönfutok magam is!

ANITA Még neked áll feljebb?

LÁZÁR Mindennek a kisasszony az oka! És még a dukátomat is elvitte!

ANITA Talán nem engemet illet?

LÁZÁR Tartsa meg, kisasszony, és boldoguljon, ahogy tud! *(Kifele indul)* De nélkülem!

ANITA Azonnal gyere ide!

LÁZÁR Ne kiabáljon velem, mert olyat kiabálok vissza, hogy én is belepirulok! Talán szolgálja vagyok én a kisasszonynak?

ANITA Jól van. Ha te úgy, akkor én is úgy! Majd meglátod, mire megy magad! Na, isten verjen! *(Kimegy)*

LÁZÁR *(utánakiabál)* Magát is, kisasszony! *(A gyóntatószékhez fordul)* Így váltam el Anitától. Attól a világ ringójától. *(Éllágyulva)* Az én drága kis felesé*emtől.

Az írrok a gyóntatószékben ismét kuncog, majd egyre hangosabban nevet, szinte rázkódik belé az egész alkotmány

Nebet, uram? Jókedve van. Egy szál gatyában vándoroltam át Kasztília és Estremadurán, ilyen keserves vándorlásom még sohasem volt! Mégis mind-untalan hálát adtam, hogy elvezéreltettem abból a fertőből . Lopez úr, drága gazdám, meg tud nekem bocsátani?

Lopez végszóra érkezik, bent a szokásos tusakodás, az ajtó félig nyitva

ÍRNOK *(súgva)* Bocsásson meg neki gyorsan !

LOPEZ Mit?

ÍRNOK Jaj, uram, ne körülmenyeskedjen, gyorsan bocsásson meg.

LÁZÁR Meg tud bocsátani, uram?

LOPEZ Meg.

LÁZÁR Mindent?

LOPEZ *(súgva az írroknak)* Mindent?

ÍRNOK Mindent.

LOPEZ Mindent.

LÁZÁR *(boldogan)* Mindent megbocsát! Uram, hálásan köszönöm!

LOPEZ *(kilép a gyóntatószékből, némi gyanakvással nézi Lázár túláradó örömet)* Nnna. Minek örülsz enynyire?

LÁZÁR *(repsve)* Hogy uram ily kegyes.

LOPEZ Hát igaz, ami igaz.

LÁZÁR Es nagylelkű.

LOPEZ Az is igaz.

LÁZÁR Ennek örülök.

LOPEZ Megértelek. Nagy öröm, egy ilyen gazda. Csak vigyázz, mert ha odaégeted a sültet, elcsaplak! Éreztem a füstöt, mikor el jöttem a konyha mellett.

LÁZÁR Mikor járt uram a konyha felé?

LOPEZ Szagolj csak a levegőbe! Érezni itt is!

LÁZÁR Jóságos ég! A sült! *(Kirohan a konyhába, a következő jelenet alatt ott tesz-vesz)*

ÍRNOK *(kikászálódik a gyóntatószékből. Hóna alatt jegyzetlapok)* Egészen elmervedett a kezem. *(Tornáz-tatja az ujjait)*

LOPEZ És hogy ment?

ÍRNOK Nagyszerűen! Felvázoltam a történetet, később átírom.

LOPEZ Szó sincs későbbről. Most azonnal.

ÍRNOK Ez, uram, nem volt az alkuban. Délután jegyzetelek, éjszaka alkotok. Szaporodnak a fíradalmaim...

LOPEZ Ki akarsz fosztani! A vesztetre törsz!

ÍRNOK Szó sincs róla, pusztán annyi fizetésre török, amennyiből egy magamfajta értelmiség meg tud élni.

LOPEZ Egy-hatvan s egy vassal se több.

ÍRNOK Ellensúlyozza-e ez a tizgarasnyi emelés a két-szeri leirást?

LOPEZ Túlfeszítéd a húrt!

ÍRNOK Esedezem, ne hagyjuk ennyiben.

LOPEZ Mennyiben?

ÍRNOK Egy-hetvenben.

LÁZÁR *(sietve jön)* Uram! Uram!

LOPEZ *(az írroknak)* Befelé! *(Belöki a gyóntatószékbe, rácsapja az ajtót)* Mit akarsz?

LÁZÁR Sikertült megmentenem!

LOPEZ Kit?

LÁZÁR A vacsorát! Szalonkapástétom a la Lope de Vega.

LOPEZ Lope de Vega?

LÁZÁR Igen, uram. Valami híres íróféle, a városban minden fogadóban a róla elnevezett szalonkapástétomot ajánlják. Gondoltam, segít az alkotásban ...

LOPEZ Itt én vagyok az íróféle, itt csak rólam lehet ételt elnevezni. Azt a Lope de Vega-pástétomot meg edd meg magad. *(Kisiet a konyha felé)*

LÁZÁR *(körülnéz)* Csinálok neki marhát a la Lopez. Azt szeretni fogja. *(Kimegy Lopez után)*

Lassan kinyílik a gyóntatószék ajtaja, előjön az írrok, Kilép, nyújtózik. Üres papírjait pergetve fennhangon morog

ÍRNOK Még jó, hogy egy szót sem írtam. Máris kör-möhlhetném át. Ráérünk ezzel a végén is. *(Körülnéz, hogy meggyőződjen róla, nincs-e valaki a környéken, majd lopakodva beoson Anitához)*

ANITA *(öltözni készül, az írrok láttán maga elé kapja a takarót)* Hé!!!

ÍRNOK Semmi pánik, asszonyom.

ANITA Ki maga?

ÍRNOK Ó. a nevem sem sokat mond. Az írrok vagyok. Férje viselt dolgait jegyezgetem az úr parancsára.

ANITA Vagy úgy. Menjen ki. Majd beszélünk, ha fel-öltöztem.

ÍRNOK Főlösleges.

ANITA Mit akar?

ÍRNOK Azt!

ANITA Azt? Segítség! Én tisztességes asszony vagyok! ÍRNOK Én pedig tisztességes férfi. És tudom, hogy minden nő is csak azt akarja.

ANITA Hallja, ha ki nem me* innen azonnal ...

ÍRNOK Ha én most innen elmegyek, akkor azonnal Loney úrhoz sietek, és elmondom neki, hogy mit hallott m ma Lázártól, mis, ő ke*nyeddel vigadott. Ó, mulatságos történet az egy bordélyhárról, annak főnökasszonyáról meg a szolgájáról.

ANITA Ez zsarolás!
ÍRNOK Úgy valahogy!
ANITA De nem sikerült. Egyetlen mozdulat, írnök úr, s magam szólok a gazdámnak, hogy megszegte a parancsát. Lopez úr, gondolom, lelkére kötötte, hogy senkivel sem találkozhat a háznéből...
ÍRNOK Távozom, asszonyom. *(Kifelé indul)*
ANITA (utánaszól) Írnok úr! Mit is akart?
ÍRNOK Azt, asszonyom, de már letettem róla ... ANITA Vagy úgy, azt! Hát arról azért beszélhetünk. ÍRNOK Nem beszélni akartam. *(Közeledik)*
ANITA Rendben, írnök úr. Egy dukát az ára.
ÍRNOK Egy dukát? Mikor összesen egy-ötvenet kapok Lopez úrtól?
ANITA Vagy úgy? Akkor egy-ötven. És szó lehet arról. ÍRNOK Egy-ötven?! Az egész keresetem.
ANITA Egy garassal sem kevesebb.
ÍRNOK Nem, köszönöm, inkább lemondok róla ... *(ki-felé indul)*
ANITA Írnok úr! Nem mondhat le róla. Ez esetben ugyanis közlöm Lopez úrral, hogy — találkoztunk ... ÍRNOK Ez zsarolás!
ANITA Úgy valahogy!
ÍRNOK Ilyen lelki teher alatt ... én nem tudok ... ANITA Írnok úr, az csak lehetőség, egyben nagylelkűségem jele. Az egy-ötven viszont kötelesség.
ÍRNOK Sarokba szorított.
ANITA Remélem.
ÍRNOK Akkor nincs más hátra, asszonyom ... ANITA Ahogy gondolja, írnök úr, de az anyagiakon essünk túl.
ÍRNOK Tessék. *(Pénzt ad)* Fűjja el a lámpát, asszonyom, szegénylős vagyok.
ANITA *(elfűjja a lámpát, sötét)* Látja, látja, írnök úr, teher alatt nő a pálma ...

Amikor a színpad megvilágosodik, Lopez jön sietve. Kinyitja a gyóntatószék ajtaját, ahonnan kiesik az alvó írnök. Épp időben tér magához és küszik vissza. Lázár érkezik

LOPEZ Kezdjük, Lázár, halljuk, mert igencsak ... szóval kíváncsi vagyok.
LÁZÁR Igen, uram. *(Letérdel a gyóntatószékbe)* LOPEZ *(bepréselődik a fölkébe, súgva)* Ha még egyszer elalszol a helyeden *(feljajdul)* s ha belenyomod a tollad a vesémbe, akkor sutty!
LÁZÁR *(folytatja történetét, s mintegy kutat emlékezetében)* A következő gazdám a kelmepestő ... nem ... a földesúr ... hogyan is? ... megvan már, az ereklye-árus, az volt a következő. Ilyen csavaros eszű gazdát! ... Tudja, uram, akkor már volt valamicske meztakarított pénzem. Úgy számoltam, ha még egy évet szolgálok, és félreteszem a bérem, meglesz a fogadó, és szabad leszek. Így álltam, amikor elszegődtem az ereklyeárushoz. Vesztemre, uram, vesztemre.

Kitárul a gyóntatószéle ajtaja, és kilép rajta az írnök, ereklyeárusnak öltözve. Csuha, saru, és a mellén jókora fadoboz, amiben felszerelését tartja. Becsukja, maga mögött az ajtót, és valamivel odébb leül a földre. Kinyitja a ládáját, rendezkedik benne. Lázár a gyóntatószék mögé megy

EREKLYEÁRUS *(a jelenetben ez az írnök neve)* Lázár! Hol az a nyavalyás piactér?
LÁZÁR Néhány lépésnyire, uram, de nem hiszem, hogy ...
EREKLYEÁRUS Nem hiszed? Mi az, hogy nem hiszed? Benned gyökeret vert a kétely? A hit felemel és felmagasztosít. Tanulj tőlem: légy úrrá a romboló kételyen. Me gyértetted?
LÁZÁR Meg, uram.
EREKLYEÁRUS helyes. Akkor rakd sorba az ereklyéket, azután irány a piac, vár a munka. *(Átadja a ládikát)*

Lázár átveszi, borzongó tisztelettel rendezkedik benne, azonban valami fölkelti a figyelmét, ámulva forgat egy ereklyetárgyat

(Türelmetlen) Kész vagy?

LÁZÁR Hogyne, uram. Csak elnéztem ezt az ereklyét. itt, és őszintén szólva nem hiszem, hogy ... EREKLYEÁRUS Már megint! Hinni kell, Lázár, hinni!
Ne mondjam többször!

Lázár bakot tart, az ereklyeárus a gyóntatószék tetejé re kapaszkodik, mely most hordóként funkcionál. Ez-alatt a színre, a piactérre parasztok és polgárok szivárognak, körülállják. Közöttük van a csendbiztos is, karddal, mögötte két egyenruhás fogdmege. A csend-biztos közel lép a hordóhoz, a fogdmegek hátramarad-nak

(teátrálisan, mégis közvetlenül szónokol) Jó emberek! A hit egyszerű szolgáljaként állok előttetek. E szent ereklyék az istenfelő népek javát szolgálják, vegyetek csak szemügyre őket. Itt helyben megvá sárolhatók. *(Lázár egyenként felemeli a tárgyakat)* Íme Szent Esmeralda egyházilag hitelesített bizonyítottan eredeti negyedik csigolyacsontja. Rajta a Szent Esmeraldát kettéhasító barbár bárd okozta karcolás!

A nép közelebb tolul

Mindössze másfél dukát! Megvédi gazdáját a merevedéstől meszedestől zsábatól zsibbadástól! *(Csönd, nem tolonganak vásárolni)* Mondom, mindössze másfél dukát, azaz egy dukát ötven! *(Csönd)* De egy-húszért is megveheti, aki menekedni akar a kínzó nyavalyáktól. *(Csönd)* Jó emberek, egy dukátnál igazán nem adhatom alább!

I. ATYAFI Felettébb hasonlít egy macskacsigolyához.

II. ATYAFI Inkább kutya.

I. ATYAFI Macska lesz ez.

II. ATYAFI Kutya.

I. ATYAFI Persze lehetne akár a szent szűz is.

II. ATYAFI Minden lehet.

Lázár felmutatja a következő tárgyat

EREKLYEÁRUS Elhoztam nektek ama töviskorona tuskéjét, mely tanúja volt a szenvedésnek megfeszítettésnek és feltámadásnak! E tövis megővja gazdáját rablótól-csalótól s útonállóktól, s hírt-nevet fon a város köré, mely gazdájának tudhatja magát, mindössze hat, nem is hat, csak öt dukátért!

(Csönd)

Mondom, négy dukátért!

I. ATYAFI Galagonyatüskéhez hasonlít.

II. ATYAFI Akácéhoz inkább.

III. ATYAFI Nem rekettye?

II. ATYAFI Olajfatövisnek nézném.

I. ATYAFI Persze, lehet akár a töviskoszorúból való is.

III. ATYAFI Persze lehet. Haj, haj. Annyi minden megcsik.

EREKLYEÁRUS *(fölcattan)* Én még ilyen hitetlenség-ben

tévelygő, kételyeiben megátalkodott városban nem jártam!

CSENBIZTOS *(hirtelen előrelép)* Egy szóra csak! *(A tömeg felé fordul)* Ereklyéi egytől egyig hamisak. Ne higgyetek neki!

! Én csak annyit mondhatok neked, te csaló, mint e város

csendbiztosa, hogy ki innen!

A nép felzudul

LÁZÁR *(riadtan cibálja az ereklyeárus ruhája szegélyét,*

suttog) Menjünk uram, menjünk jószántunkból, amíg ki

nem seprűznek!

EREKLYEÁRUS Csönd, te!

LÁZÁR Siessünk, amíg nem késő.

EREKLYEÁRUS Fogd be a szád, és tedd, amit én!

Az ereklyeárus térde hull, Lázár riadtan követi példáját,

némán mindenben utánozza gazdáját

Mily méltatlanul sújt engem e vád! Uram! *(Égre emeli szemét)* Ne tekintsd a balgát, mert nem tudja,

mit beszél. De tekintsd érdekeidet! Tégy csodát, rögvest! Ha ez az ember igazat mond, ha énbennem hamisság lakozik, akkor hétölnyire süllyedjek a föld alá. De ha én beszélek igazat, s ő szól hamisat az ördög sugallatára, sújtsa büntetés a rágalmazót!

Ebben a pillanatban a csendbiztos összeesik és merev-görcsben rángatózik. Az emberek riadtan veszik körül

- I. ATYAFI Csodaaaa!
- II. ATYAFI Az úr csodát tett!
- III. ATYAFI Úgy kell neki, minnek tett hamis tanúságot.

Az I., II., III, atyafi a csendbiztoshoz siet, megpróbálják kiegyenesíteni, de az görcsösen birkózik velük. Az I. atyafi feláll, és óvatosan a szentesen térdelő ereklye-áruhoz megy

- I. ATYAFI Megadta az árát a szerencsétlen. Segíts most már rajta, ha tudsz.

Az ereklyeárus lassan, méltósággal lejön a hordóról, és mint orvos a beteg fölé, úgy áll a fetregő fejéhez

- LÁZÁR *(még mindig térden állva, rajongva tekint az égre)* Hát mégis? Mégis? Az én gazdám ... az én gazdám! Csodatevő ereklyeárus!
- EREKLYEÁRUS Hm, hm ... mit is tehetnék ... Lázár! LÁZÁR Igen, uram!
- EREKLYEÁRUS Add ide Szent Bertalan hajszálát.
- LÁZÁR Melyiket?
- EREKLYEÁRUS Jól beszélés, fiam. Az őszebbiket.

Lázár odaadja, az ereklyeárus a fetregő feje fölé tartja

Ez itt Szent Bertalan hajszála, jó emberek, elállít vérzést, nyáladzást és minden egyéb folyást, gyógyít vízkórt, görvélykórt, és amire most legnagyobb a szükségünk, a nyavalyakórt!

A csendbiztos a népek ámulatára és rémületére meg-rázza magát, tántorogva fölkel, és a szent szepében tetszelgő ereklyeárus lábához borul

- CSENDBIZTOS Köszönöm, köszönöm, hogy meggyógyítottál. Megszállta az ördög a lelkem, ő vett rá, hogy kételkedjem ereklyéidben.

LÁZÁR *(rajong)* Szent a gazdám! Szent! Szent!

- I. ATYAFI Aztán hogy az a két hajszál ereklyeárus uram?
- EREKLYEÁRUS Azt mondja, hogy azt mondja: négy dukát. Az egyik. A másik is négy.

- I. ATYAFI Megvenném. Az egyiket.

- II. ATYAFI Én a másikat.

EREKLYEÁRUS Lehet, jó emberek! Itt látható minden a szent ládikában! Tessék, tessék, folyvást, folyvást!

A tér zsbivásárrá alakul, kapkodják a holmit Lázár ládájából, kezéből, és szórják a pénzt az ereklyeárus markába

Szent Esmeralda csigolyacsontja hat dukát! Koszorú-tövis tíz dukát! Akuinói Szent Tamás koporsódeszkája tizenöt dukát! *(Félreáll, letép egy darabot csuhája szegélyéből, meglobogtatja)* És végül a legbecsesebb kincsem. Szent Adolf reverendájának kötője! Hűsz dukát!

- I. ATYAFI Megveszem!

- I. ATYAFI Én veszem meg!

- II. ATYAFI Huszonkettőért!

- I, ATYAFI Huszonöt!

- II. Atyafi ötven!

EREKLYEÁRUS Senki többet először? Másodszor? Harmadszor? Tied a szent ereklye, barátom. Óvjad különös gondnal!

Az atyafi a mellére szoritja és eltávozik

LÁZÁR Üres a láda, uram.

EREKLYEÁRUS Helyes. Köszönöm jóakarukat, emberek! Egy hónap múlva újabb szent tárgyakkal visszatérek. Most pedig, kérlek, hagyjatok magamra. Ugyancsak elfáradtam. Pihenni szeretnék!

A közönség meghajolva, a kegytárgyakat ölelgetve távozik. Csak a csendbiztos és Lázár maradnak. A csend-biztos nadrágját porolgatja

LÁZÁR Segíthetek valamiben, uram?

CSENDBIZTOS Miben?

LÁZÁR Gondolom, ugyancsak meggyötörte az isten-csapása, amivel hitetlenségéért a csodatevő ereklye sújtotta.

CSENDBIZTOS *(az ereklyeáruhoz)* Ki ez a fickó?

EREKLYEÁRUS A szolgám.

CSENDBIZTOS Vagy úgy. Nem valami lángész.

EREKLYEÁRUS Nem is azért tartom. Csendbiztos uram, remekül alakított.

CSENDBIZTOS Köszönöm, köszönöm. De mi ez ahhoz az ékesszóláshoz képest, amivel ereklyeárus uram jeleskedett.

EREKLYEÁRUS *(térdet csapkodja)* Ahogyan ezt a nyavalyatörést megformálta!

CSENDBIZTOS *(vele nevet)* Ahogyan a népet meg-győzte! *(Hangot vált)* Azt hiszem, elég az udvariasságból. Térjünk a tárgyra ...

Lázár előbb ámulva, majd döbbenet néz egyikről a másikra

EREKLYEÁRUS Helyes. Üzlet az üzlet. Fele-fele.

CSENDBIZTOS Fele-fele.

EREKLYEÁRUS Az annyi, mint annyi ... Öt dukát hatvan garas. Tessék. Pénz számolva, asszony verve jó, hehehe.

LÁZÁR Mi ... miről beszélnek?

EREKLYEÁRUS Fogd be a szád. Itt komoly dolgokról. van szó.

CSENDBIZTOS Hogyhogy öt dukát hatvan?

EREKLYEÁRUS A fele.

CSENDBIZTOS Bolondnak néz? Nekem negyven dukál jár.

EREKLYEÁRUS Ennyi pénz nincs is a földön.

CSENDBIZTOS A zsebemben nyolcvan dukát van. Annak a fele az enyém.

EREKLYEÁRUS Hohó! Mi az eredeti ár felében állapotunk meg.

CSENDBIZTOS Engem aztán nem érdekel az eredeti ára annak a kutycsontnak, elhiheti! Ha én nem vagyok itt, akkor téged úgy seprűznek ki a polgárok a városból, hogy porzik utána az út. A becsületemet, a jó híremet kockára téve hitelesítettem a ha-zugságaidat, te csaló gazember ...

EREKLYEÁRUS Arról beszélhetünk, hogy ki a csaló gazember ...

LÁZÁR *(az égre néz)* Jaj nekem ... Szélahámoshoz szegődtem!

CSENDBIZTOS Nem beszélünk róla! Egy mukskot se, mert magánzárkát kapsz, ha ide nem adod a járandóságom ...

EREKLYEÁRUS Már odaadtam, öt-hatvan ...

CSENDBIZTOS Negyven ...

EREKLYEÁRUS Te piszkos gazember, utolsó csirkefogó!

(Indul, hogy megüsse)

CSENDBIZTOS Kezet emelsz a törvény szolgájára! Ha-rom év! Csendbiztos-utasítás tizenkettedik pont, második cikkely, negyedik paragrafus!

EREKLYEÁRUS Bár rád uszítottam volna a népet!

CSENDBIZTOS Lázítás! Tizenharmadik pont, ötödik

cikkely, második bekezdés, hetedik paragrafus ! Eddik hét évet pofáztál össze!

EREKLYEÁRUS Te mocsok!

CSENDBIZTOS Nem börtön; várfogság!

EREKLYEÁRUS Szarházi ! Pogány!

CSENDBIZTOS Nehéz vasban ! Spanyolcsizmával súlyosbítva! Ennyi elég is! Juan! Carlos!

Belép a két fogdmeget

Magánzárka. Megmotozni. Elvenni, ideadni. *(Mélyen a fogdmegek szemébe néz)* Pontosan nyolcvan dukát.

A fogdmegek kihurcolják az ereklyeárust, méltatlankodása egyre távolabbról hallatszik

(elégedetten vakarózik, közben dohog)

Még hogy öt-hatvan ... Nekem ...

LÁZÁR *(előóvakodik a hordó mögül, ahová a huzakodás idején menekült)* Uram!

CSENDBIZTOS *(riadtan a kardjához kap)* Mi? Ki? Ja, te vagy az ... Ez a szakma árt az idegeimnek ... *(Ráförmed)* Mit akarsz?

LÁZÁR Uram ... velem most már mi legyen? Mert igencsak sajnálom az ereklyeárust, de ugye, én-nekem még szolgálnom kell, hogy a pénzemnél legyek.

CSENDBIZTOS Mi vagyok én, jótékonyági intézmény, vagy közeg?

LÁZÁR Közeg, nagyságos uram, közeg. Ehhez nem fér kétség ... *(óvatosan)* Felajánlanám a szolgálataimat ... hamar beletanulok bármibe. Nem lenne szüksége éppenséggel ... fogdmege?

CSENDBIZTOS Mi jut eszedbe! Nem megy az olyan könnyen. Ahhoz vizsga kell. De tudod mit, nem bánom. Ha átmegy a vizsgán, fölfogadlak.

LÁZÁR *(vidáman)* Akár kezdhethük is.

CSENDBIZTOS Állj fel ide velem szemben.

Felállnak egymással szemben

Most azt fogjuk kivizsgálni, milyen kemény a fejed. Kemény fej — kemény jellem. Nálam ez az egyetlen felvételi tárgy, de ezt komolyan veszem.

LÁZÁR Kemény az én fejem tisztelettel, kipróbálhatja.

CSENDBIZTOS Ki is próbálok.

Hatalmas svunggal állon üti. Lázár hármat hemperedik, és mint a béka elterül. A csendbiztos fejét csóválja leül, a fogát piszkálja. Söhajt. Lázár lassan összeszedi magát, és a csendbiztoshoz tántorog

LÁZÁR Ez nagy volt, uram ...

CSENDBIZTOS Az bizony. Megbuktál. Nem elég kemény a fejed. Puhányok pedig nem örködhetnek a törvény tisztasága fölött.

LÁZÁR Az volt a hiba, hogy váratlanul jött. Ha még egy próbát tenne, uram.

A csendbiztos ültéből hátracsap, a térden álló Lázár elterül, majd lassan a tovább hümmögő, fejét csóváló csendbiztoshoz kúszik vissza

CSENDBIZTOS Nem megy, fiam. Kár is erőltetni. Mondom neked, a mi szakmánkban egy a fontos, de az nagyon; nem vagy te fogdmegek való.

LÁZÁR Megint a váratlansággal volt a hiba. *(Lázár megfogja a ládikát, mely a földön maradt)* És ha volna olyan szíves még egy utolsó próbát tenni, akkor én megpróbálnám megkeményíteni a fejem ...

CSENDBIZTOS Legyen.

Ültéből hátracsap Lázár felé, ezúttal a másik kezével, de Lázár a feje elé rántja az ereklyeládikát. A csend-biztos keze nagyot koppan-roppan

Auuuuuuuu! A kezem! A kezem! Te átkozott! átkozott!

LÁZÁR *(elhajítja a ládikát)* Mondtam, uram, hogy megkeményítem a fejemet.

CSENDBIZTOS De hogy ennyire! *(Kezét a mellkivágásába dugva mint valami rozszant Napoleon vánsszorog odébb)*

LÁZÁR És velem most mi lesz?

CSENDBIZTOS Fel vagy véve, te disznó. Jajjjajjj. Juan ! Carlos!

Betoppán a két fogdmegek

Itt voltak már a banditák?

A fogdmegek ütemre rázzák a fejüket Biztos?

A fogdmegek ütemre bólogatnak

Gyalázat. A múlt hónapban is késtek. Nem tűröm a pontatlanságot! Kimentek a búvóhelyükre, és behajjták őket. Értem?

Ütemre bólogatnak

Futólépés.

A fogdmegek ütemre kitrappolnak a színről

Lázár bávaton áll, lesi a csendbiztos parancsát

Disznó. Csillagokat látok, úgy fáj a kezem. Mit bámulsz? A többiek dolgoznak, te meg lazsálsz!? Rohanj Juan és Carlos után, legalább szagolsz egy kis. puskaport.

LÁZÁR Puskaport? I-igen, uram ...

Elindul, ám hirtelen feltűnik a három rabló, Lázár riadtan visszahátrál a színre. A csendbiztos megpillantja a haramiákat

CSENDBIZTOS *(főlényesen, rájuk sem nézve)* A, voltak olyan szívesek az útonálló urak! Már azt hittem, megfeledeztek a járandóságról. El is küldtem érte Juant és Carlost.

DIEGO *(körülzsimatol)* Egyszóval magunk vagyunk. JOSÉ *(a fogát piszkálja)* Tiszta haszon.

MIGUEL *(lovagló ülésben egy székre ül)* Senki sem zavarja érzékeny búcsunkat.

DIEGO Ezt a kukacot nem számítjuk. *(Lázár felé int)* JOSÉ

Miért számítanánk? Nem árt a légynek sem. MIGUEL Ha

megpróbálná is, nem marad rá ideje. CSENDBIZTOS Mit fecsegtek? Ide a pénzzel, azután

tűnés. Nem szeretném, ha együtt látnának bennünket.

JOSÉ Mi sem.

DIEGO Nem is lát itt bennünket többé senki. MIGUEL Mi ugyanis búcsút venni jöttünk szeretett csendbiztosunktól.

DIEGO Tudja, uram, nem megy a bolt. Mióta minden-ki Amerikába igyekszik, átcsődültek a kalmárok a túlpartra.

Utánuk mennénk, ott talán jobb az üzlet-menet.

JOSÉ Meg azután hátha ott nem szed a rend öre egy-harmad sápot, csak hogy békében üzhessük az ipart.

CSENDBIZTOS No elég! Egy: pénzt az asztalra! Kettő:

lelépni!

JOSÉ Milyen makacs ...

MIGUEL Szomorú ez, igen szomorú ...

DIEGO Hja a kor. A legélesebb elmének is megárt ... JOSÉ Mi

ugyanis éppen hogy kérni jöttünk. Útiköltségre volna szükségünk.

DIEGO Persze nem nagy összegre. Elég lenne annyi, amennyit az utóbbi években leszurkoltunk.

MIGUEL Tudjuk mi, takarékos emberrel van dolgunk, gondosan kezelte a betétjeinket. Vegye csak elő a sarokból, a harmadik deszka alól. *(A gyontatószék felé int)*

CSENDBIZTOS Úgy látszik, túl jól ment a dolgok a kezem alatt, hogy így elkanászodtatok. Értsünk csak szót: ti vagy itt útonálltok vagy másutt vasban ültök. És csak egy módon

utazgathattok : gályán, evezővel a kézben! Értem? Most pedig ... Egy: pofa súlyba! Kettő: Ide a pénzt! Három:

Lelepés! Futás!

JOSÉ *(közelebb lép)* Mi mindent megpróbáltunk.

MIGUEL *(lassan föláll)* Nem rajtunk múltott. DIEGO

(szembefordul) Ő akarta.

CSENDBIZTOS Nem értetek a szóból, gazemberek? *(Kardot ránt és fenyegetően feléjük lép)*

JOSÉ Ki legyen?

DIEGO Húzzunk sorsot.

MIGUEL Nincs szebb a közös munkánál.

Mindhárman pisztolyt rántanak és egyszerre elsütik. A csendbiztos elterül

.JOSÉ Szomorú eset.
MIGUEL Gyászos.
DIEGO Fatális.

*Leveszik a kalapjukat, köré állnak, mormogva imádkoznak –
Lázár reszket, Diego felnéz*

DIEGO Hát ez?

.JOSÉ Egy tanú.

MIGUEL Nincs mit tenni. *(Emeli a pisztolyát)* LÁZÁR
Kegyelem uraim, várjanak, kegyelem! JOSÉ Sajnos
tanú vagy.

LÁZÁR Dehogyan vagyok tanú uram, dehogyan vagyok!

Hát láttam én valamit? Hiszen nincs is szemem!

Hallottam én valamit? Hiszen nincs fülem!

MIGUEL Ez már beszéd.

DIEGO Nem is olyan ostoba.

JOSÉ Kifejezetten kár lenne érte.

MIGUEL ...mi a véleményetek? *(A többiekre néz)* DIEGO Végül
is ...

JOSÉ ...ha beletanul, talán... volna kedved jól élni, nagyokat
mulatni?

LÁZÁR Hogyne volna, uram!

MIGUEL Kártyázni, inni, nevetni?

LÁZÁR Jaj, dehogyan, uram.

DIEGO Jó kis nőket ropogtatni?

LÁZÁR Húha! Majd én megmutatnám!

MIGUEL És mindennek fejében csak egy kis rutinmunkát
végezni?

LÁZÁR Hahaj, dehogyan... mi az a rutinmunka? JOSÉ

Előretartod ezt itt. *(Előveszi a pisztolyt, és Lázár-
ra szegezi)* És csak annyit mondasz: pénzt vagy éle-
tet!

Lázár bújik a pisztoly elől

Csak mindig ugyanazt: pénzt vagy életet (a pisztoly-cső
követi Lázárt), pénzt vagy életet. Hamar belejön az ember.
ők meg rögtön döntenek. Ha valaki egyszer azt mondaná:
életet! én nem is tudom, mit csinálnék.

DIEGO Valószínűleg lelőnéd.

JOSÉ Valószínűleg.

MIGUEL Térjünk a tárgyra.

JOSÉ Betársulhatsz.

DIEGO Kettőn előlről, kettőn hátulról, azután pénzt vagy
életet! Na?

LÁZÁR Nem is tudom, uraim...

MIGUEL És nálunk nem szolgál lennél, hanem társ. Szabad
ember!

LÁZÁR *(meghökken, elérékenyül)* Szabad? Mindig az volt az
álmom.

JOSÉ Itt az alkalom!

DIEGO Köztünk nincsenek szolgák, itt mindenki gazda!

MIGUEL Mindenki a maga ura!

JOSÉ Felcsapsz?

LÁZÁR Hálásan köszönöm a hozzám való jóindulatukat

(hirtelen váltással) ...de nem tehetem. JOSÉ Hogy?

MIGUEL Mit?

DIEGO Miért nem teheted?

LÁZÁR Szóval ... még egyszer nagyon köszönöm, csak-
hogyan nekem... szóval én ... *(szégyenkezve, bocsánat-
kérően)* becsületes úton akarok szabad lenni ...

JOSÉ Úgy érted, mi becstelenség vagyunk?

LÁZÁR Dehogyan, uram, szó sincs róla, hogy is vélhet ilyet
rólam... tudják... én veszek majd egy foga-dót. Mert
fogalmuk sincs róla, micsoda jó szakács vagyok! Még
szolgállok egy darabot, és meglesz a pénz... megveszem a
fogadót ... *(Szemesítve)* Nekem most még korai lenne a
szabadság...

MIGUEL Semmi törekvés, semmi becsvágy.

DIEGO Menthetetlen.

JOSÉ Csúszómászó.

MIGUEL A föld szégyene.

DIEGO Mit csináljunk vele?

JOSÉ *(Lázárra szegezi a pisztolyát)* Először is megkopasztjuk.

DIEGO Minek, ha egyszer ügyis. *(Elhúzza a kezét a torka
előtt)* Majd aztán.

JOSÉ Mit képzelsz, mi vagyok én, hullarabló? *(Lázár-hoz)*
Pénzt vagy életet!

*Lázár savanyú képpel leveti a csizmáját. Diego elveszi,
belenyúl, pénzt emel ki belőle, a csizmát vissza-dobja*

DIEGO Egész tisztos summa.

LÁZÁR Kirabolnak? Engem?!

JOSÉ Ez a dolgok rendje. A szolga szolgál, az útonálló
útonálló. Most pedig isten veled.

LÁZÁR *(duzzogva)* Vizontlátásra.

DIEGO Ez az ember félreért bennünket. Milyen szomorú.

JOSÉ Mi csak a másvilágon láthatjuk viszont egymást. *(A
pisztolyt újra Lázárra szegezi)*

LÁZÁR Megígérték, uraim...

MIGUEL Mégiscsak tanú vagy ...

JOSÉ Dehogyan! Esküszöm!

JOSÉ Megrendült a bizalom a mai világban. Mi sem
bizhatunk benned ...

LÁZÁR Kegyelem!

JOSÉ Elfacsarodik a szívem, ha így kunyorál.

DIEGO Legyen közös munka?

MIGUEL Az a legbiztosabb.

Mindhárman rászögezik a mordályokat

LÁZÁR *(rimánkodik)* Kegyelem!

*E pillanatban visszatér a két fogdmege, Juan és Carlos.
Katonásan, egyszerre lépkednek, toppantva megállnak. majd
Juan jelent, s csak mondat közben veszi észre, hogy mi a
helyzet*

JUAN Csendbiztos úrnak alázatosan jelentem, a rabló-
barlangot üresen találtuk, mivelhogy...

LÁZÁR *(felugrik, reszketve ordít)* Mivelhogy az úton-álló urak
itt vannak!

*Juan és Carlos mordályt rántanak, fejenként kettőt. Lázár
most az útonálló három és a fogdmegek négy mordályának
csöve közt áll*

Végem van! *(Hasra veti magát)*

CARLOS Tűz!

MIGUEL Tűz!

*Egyszerre, hatalmas döbbenettel tüzelnek a fegyverek. Mind
az ötven eldőlnek, mint a zsák, rá a középütt fekvő Lázárra.
Néma csönd, majd Lázár nyögve kikászálódik és feláll. A
többiek fekvve maradnak. Lázár fél pár csizmáját mellére
szoritva rémületében reszket, nyög*

LÁZÁR Rettenetes ... rettenetes ... *(Lassanként meg-nyugszik
és a gyóntatószék felé fordul)*

*Lopez hálószobájában. Anita gyönggyel hímzett zekét segít
Lopezre, akinek felsőtestén elegáns ing feszül, egyébként
alsónadrágban van*

LOPEZ *(kihúzza magát)* Hogy tetszem?

ANITA *(felhajtja a zeke alját)* Kicsit mintha hosszú lenne... Fel

kell hajtani... *(Félrehajtott fejjel fel-néz Lopezre)* Vegye le.

LOPEZ Leveszem, de nem azért... *(Leveszi a zekét, az ágyra
dönti Anitát)*

ANITA Így sohasem fog elkészülni, uram ... És akkor miben
lép a király elé?

LOPEZ Akkor hajtsd föl, de gyorsan! *(Még mindig fekszenek
az ágyon)*

ANITA Azt nem lehet elkapkodni ... És tudja-e már, milyen
szóval áll a király elé?

LOPEZ *(lekászálódik az ágyról)* Felség *(meghajol)* ...ő ... izé...

ANITA Ne így... Én vagyok a király, mondja nekem. LOPEZ

Te?

ANITA Csak próbaképpen. Tehát? *(Kihúzza magát az ágyon)*

LOPEZ *(az ajtóhoz hátrál, onnan jön. Letérdel Anita*

Lopez kínban toporog a gyóntatószék mögött, bentől az írrok aggodó harakólása hallatszik

elé) Felség . . . ő . . . izé . (megint elakad) ... most mit mondjak ...

ANITA Valami fennköltet... ahogy ott fent szokták ...
LOPEZ Lássuk csak ... Felség, már az isteni Kretén is megmondta, hogy alkotni csupán remekműveket szabad ... És én, Felséged kegyére, kedvére, bájára, csábására, remekművet alkottam. Ezt helyezem most Felséged felséges ölébe ... (Anita öléét nézi mereven) Nem, ezt így nem lehet! Micsoda öl! Megöl...
LÁZÁR (a gyóntatószék előtt kuporog) Haj, uram, nehéz az élet és végtelenül szomorú; megint előlről kezdek mindent. (Kolduló mozdulattal előre-nyújtja a kezét)

A színre magas, méltóságteljes, kopott nemesi díszbe, merev bőrgallérba bújtatott, kardos nemesúr sétál be. Pitymálva lenéz Lázár kinyújtott kezére, a zsebébe nyúl, kotorászik, majd kifordítja mindkettőt. Üresek. Sajnálkozva vállat von és menne tovább. Azután vissza fordul és méregeti Lázárt

NEMES Koldulsz?

LÁZÁR Mi tagadás, uram, koldulok.

NEMES Éhes vagy?

LÁZÁR Mi tagadás, éhes vagyok.

NEMES Szolga vagy?

LÁZÁR Igen, uram.

NEMES A gazdád?

LÁZÁR Nincs, uram.

NEMES Aztán hiszel-e?

LÁZÁR Miben, uram?

NEMES Miben, miben! Amiben kell.

LÁZÁR Természetesen. Abban hiszek.

NEMES Erősen?

LÁZÁR Ahogy parancsolja.

NEMES Azután jól bírod-e magadat?

LÁZÁR Ha eleget eszem, egy hegyet is eltolok. NEMES Erősen hiszel; jól bírod magadat; eddig rend-ben. Hát a tengert bírod-e?

LÁZÁR Még sosem hajóztam, uram.

NEMES Akkor nem is félsz tőle, ez is rendben. Felfogadlak.

Mehetünk a kikötőbe. Onnan indulunk. LÁZÁR Hová, uram?

NEMES Amerikába!

LÁZÁR Amerikába!! Jaj nekem, oda akar vinni? NEMES Oda.

Küldetésünk van. Nos, istenfélő konkvisz-

tádorokkal megyünk az igaz hitet terjeszteni a pogá-

nyok közé. Te leszel a fegyverhordozóm.

LÁZÁR (rémműlten visszakoznál) Én még életemben ki nem

tettem a lábam Spanyolhonból!

NEMES Itt az idő, hogy világot láss.

LÁZÁR Ha meggondolom, egyáltalán nem akarok Amerikába

menni!

NEMES No, fiam. Neked mostantól küldetésed van. És a

küldetés alól kibújni nem lehet.

LÁZÁR S a hajón kapok enni?

NEMES Kapsz.

LÁZÁR, Siessünk, uram.

NEMES De sürgős lett.

LÁZÁR A küldetés, uram.

Emelt fejjel kivonul a nemes, Lázár követi, de mielőtt elhagyná a színt, sandán visszafordul és letérdel a gyóntatószék elé. Ezzel párhuzamosan Lopez kezében csizmájával szintén a gyóntatószék felé oson, rajta az elegáns zeké. Ám úgy ítéli, hogy most nem tud zavartalanul elrejtőzni odabent, azért mögé bújik és les

Elhagytam az óházát. Az én szent életű konkvisztádor gazdám egész úton imádkozott. Ha szép idő volt. a fedélzeten, ha meg vihar, a kabinjában, de meállás nélkül, én meg, uram, akár hiszi, akár nem. egész úton hánytam. Tudja-e, Lopez úr, mi az? Végighányi az utat innen Amerikáig; az ellenségemnek sem kívánom.
Ebben a pillanatban kívülről Pedro hangja hallatszik

PEDRO Lopez úr!

LÁZÁR Magát szólítják, uram.

PEDRO Lopez úr!

LÁZÁR Hívják, uram!

PEDRO (beront a gyóntatószékhez) Lopez úr! Lopez úr!

Lázár hátrafordul az izgatott gyerekekhez, Lopez besurran a gyóntatószékbe

LÁZÁR No, mi olyan sürgős? (Látva a gyerek riadalmát) Valami baj van?

PEDRO Meghalt a király!

LOPEZ (kipattan a gyóntatószékből, még csak az egyik csizma van rajta, a másikat ráncigálja) Micsoda? PEDRO Meghalt a király!

LÁZÁR Istenem, meghalt a király! Az ő nevében jártam be Amerikát.

LOPEZ Mindennek vége. (Lerogy)

LÁZÁR Ó, mennyire lesújtotta a hír. (Meglepve) Új zekét visel?

LOPEZ Vége mindennek. Végem. (Zokog)

LÁZÁR Mennyire szereti, mennyire gyászolja! Mily forró

szeretet!

LOPEZ Ó, te ökör! Nem érted? Vége az irodalmi pályafutásnak! Senkit sem érdekel az életed! Belőled nem lesz műalkotás, belőled nem lesz udvari hidalgó! Hiába a munka, a próba, a ruha! Mennyi pénz, mennyi fáradság, mennyi kár! (Letépi, a sarokba vágja a zekét)

LÁZÁR Ó. Mindennek vége, uram, valóban. Soha többé nem lesz belőlem műalkotás. (Sír).

LOPEZ (dühöng) Oda a szépen kitervelt pályafutás. Új király, új korszak, új divat, ki tudja, mi lesz itt? (Sír, megtapossa a zekét)

PEDRO Belőlem meg nem lesz ... (Sír) Micsoda nem lesz

belőlem, uram?

LÁZÁR Belőled soha nem lesz semmi! (Felpofozza, Pedro

elterül, bóg, mint a sakál)

LOPEZ Micsoda gyász!

LÁZÁR Micsoda gyász!

Egymás nyakába borulva zokognak, Pedro bömböl a padlón

Vége a felvonásnak

MÁSODIK FELVONÁS

Amikor a függöny fölmeleg, a pipaszárlábú keszeg írrok erősítő tornagyakorlatokat végez a hálószobában, karkörzés, guggolás stb.

ANITA Meghalt a király.

ÍRNOK De én még élek, asszonyom. És egy magamfajta sorsüldözött, börtönt szenvedett értelmiséginek, akit meghurcoltak eszméiért, kiváltképp nélkülözhetetlen az időnkénti felüdülés.

ANITA Előbb a pénzt, írrok úr, ha szabad kérem. ÍRNOK

Tessék, asszonyom. (Sóhaj) Kifoszt.

ANITA Az egyezség egyezség.

ÍRNOK Kis türelem, még néhány fekvőtámasz.

Lopez és Lázár a konyhában sűrögnek

LOPEZ Nem, nem, nem, nem! Ezerszer megmondtam, hogy a szalonkához tejfölben puhult pórégagyma jár, vagy ha rossz a piac, kajsza lisztgomba. Erre mit sütsz hozzá?! Kucsomagombát! Ami kizárólag mar-hasülthöz való!

LÁZÁR Sajnálom, uram, de a piacon nem volt se pórégagyma, se kajsza lisztgomba. Viszont találtam kucsomagombát.

LOPEZ Vidd a pokolba a kucsomagombát!

LÁZÁR Hallja-e, uram, ugyancsak ideges, amióta a király meghalt . . . Pedig attól még . . . folytathatnánk ...

LOPEZ Értes is te a műalkotáshoz! Íhlet kell ahhoz!

És cél! Cél! Új király, új korszak, új divat, s ki tudja, mit hoz a jövő? ... miféle lesz az új király? Lehet, hogy a törvívásért lelkesedik, lehet, hogy a rovargyűjtőket szereti. Hanem tudod-e, mennyi időbe telik, amíg kiállítok egy valamirevaló rovargyűjteményt? Még akkor is, ha én, te, Anita és Pedro egész nap csak szőrös bogymászt, fabaszt és ganajturót kergetünk.

LÁZÁR Fabaszt?! Ne is mondja, uram, rettenetes!

LOPEZ Vagy teszem azt, a király odavan a balettért. Tessék; tanulhatok pipiskedni. Esetleg a nőkért bolondul, és akkor kerítőnek mehetek, vagy a férfiakért, akkor meg feláldozhatom magam!

LÁZÁR De uram!

LOPEZ Lehet, hogy a csillagokban hisz, tanulhatok horoszkópot készíteni, ha a szerecseneket kedveli, pingálhatom magam feketére, ha az arabokat, gondöríthetem a hajam, ha meg a zsidókat, hát növeszt-hetek pajeszt!

LÁZÁR De uram!

LOPEZ Mennyi gond egy új király. És még azt mondd, ne legyek ideges. Ez a várakozás. Nem bírom. Amíg kiderül, kiféle, miféle, mit akar!

PEDRO *(beront)* Lopez úr!

LOPEZ Na mi van?

PEDRO Egy úr van itt.

LOPEZ Miféle úr?

PEDRO Azt nem tudom.

LOPEZ Hogy miért kellett nekem felfogadnom a világ legostobább szolgálit?

PEDRO Olyan szegényesnek látszik.

LOPEZ Különös. A fogadószobában várom.

PEDRO Igen, uram. *(Kiszalad)*

LOPEZ Te meg hajítsd ki azt a disznóeledelt, eredi a piacra, és keríts valami körítést a szalonkához! Tejfölben puhított póréhagyma vagy kajszja liszt-gomba legyen az asztalon!

Lopez a színpad előterébe megy, Lázár leveszi a kötényt és hátrafelé távozik a konyhán át, kezében kosár. Lopez megigazítja a ruháját, hogy fogadóképes állapotban legyen. Belép Pedro. Kecsesen hajladozva, ahoogy azt az első felvonásban oktatták neki, finomkodva fuvolázza

PEDRO Confisco Hurteda Cardino ... Barriero Terroro Horro de Granada! Ófelsége szépészeti minisztere! GRANADA *(belép, egyszerű, kopott ruhában, mely Lázárénál is szegényesebb. Lopeznek leesik az álla. Pedróhoz)* Fajánkó. Most magyaráztam, hogyan kell. Semmi köntőrfalazás. Valahogy így: itt van a Granada. Rajta, fiam!

PEDRO Itt van a Granada! A miniszter úr ... GRANADA Nem kell a rang! Hisz tudja azt mindenki. Egy kicsike kis tájszó viszont nem ártana hozzá. Hová valósi vagy te, fiam?

PEDRO Baszkföldi, uram.

GRANADA Az épp jó. Egy kemény lázadó kis nép! És kemény, egyenes, lázadó legény! *(Megveregeti Pedro arcát)* Meglátod, fiam, most majd divatba jön-nek a baszkok. Na indulj és gyakorold!

Pedro kimegy

LOPEZ Miniszter úr ...

GRANADA Hagyja csak, Lopez, hagyja! Csak semmi finomkodás! Mindnyájan egyenlők vagyunk.

LOPEZ Nagyságos uram ...

GRANADA Mondom, semmi körülményeskedés, szólítson egyszerűen Granadának. Az új király is azért tartott meg a szépészeti minisztérium élén, mert megfelelő sebességgel tudtam alkalmazkodni az új, friss szelekhez. Némi gyakorlattal az ilyesmi úgy megy, mint a karikacsapás. Tudja-e, hogyan szólít engem az új király? Sétálok a palotában, a folyosón, erre azt mondja nekem: Hé, Granada! Én meg azt mondom neki: itt vagyok, király, mi kell?

LOPEZ Tényleg? Csak így?

GRANADA Így, így. Ez az új stílus, Lopez.

LOPEZ Igen, uram ... illetve Granada

GRANADA Így már jobb. Mindnyájan emberek va

gyunk. Mindnyájan egyszerű spanyolok vagyunk, te-hát mindnyájan egyenlők vagyunk.

LOPEZ ...Es ... és a nemesi rangokat is eltörölték?

GRANADA Hová gondol, Lopez ...? Hát ha mindnyájan egyenlők vagyunk is, aki természettől és öröktől fogva nemes, vagy természettől és öröktől fogva szolga, az azért össze nem keveredik. Szó sincs róla. Minden marad a régi, csak nem kell nagyon emlegetni. Néhány új megszólítás, ez az ... a stílus; érti, Lopez?

LOPEZ Kapiskálom, Granada.

GRANADA Na ez az, kapiskálni! Fel is írom. *(Jegyzetfüzetet vesz elő, leírja)* Ez nagyon jó. Olyan egyszerű. Hangszorgalommal gyűjtöm az efféle kifejezéseket. Az udvarban most így megyen a beszéd. Mi mást tehetünk? Az irodalomban is. Az irodalom is átszervezésre szorul. Ezzel bizott meg engem a király. Ó is nagyon szereti az irodalmat.

LOPEZ Tehát semmi sem változott?

GRANADA Már hogyne változott volna! A stílus! A stílus változott! Hol tart a regénnyel?

LOPEZ Úgy feliben ... de nem hiszem, hogy ez most már érdekes lenne.

GRANADA Attól függ, mi a tárgya.

LOPEZ Egy élet története.

GRANADA Sűrű?

LOPEZ Az.

GRANADA Kemény?

LOPEZ Az.

GRANADA Kinek az élete?

LOPEZ Kimondani is szégyellem. A szolgálomé. GRANADA Ennél jobbat, találóbbat elképzelni sem

lehet! Nagyon kíváncsi vagyok a művére, Lopez, hozza elő nyomban, és olvasson belőle valamit!

LOPEZ Őszintén szólva, nem is tudom, uram, hol van.

Ugyanis nem én írom.

GRANADA Nem maga írja?

LOPEZ No természetesen én alkotom, de írónak diktálok.

GRANADA Helyes, helyes, igen eredeti alkotó módszer, ugyanakkor ősi. Elvégre a királyok sem személyesen írják műveiket, az alkotó művész pedig a szellem királya, he-he. Kerítse elő az írnoke, és olvastasson fel egy részt!

LOPEZ Írnok! írnoke!

Az írnoke és Anita riadtan felülnek az ágyban. Az írnoke kapkodva öltözni kezd

Írnok! Írnok!

Anita pánikban adogatja a ruhadarabokat

ÍRNOK Hol a nadrágom?

ANITA Tudom én, hova hánnya?

ÍRNOK Na de nadrág nélkül... Végünk!

ANITA *(előhúzza az ágy alól)* Öltözzön már!

ÍRNOK A papírjaim?

ANITA Tessék.

ÍRNOK A tollam?

ANITA Tessék.

ÍRNOK A tintám?

ANITA Tessék.

LOPEZ *(idegesen)* Írnok! Hol az ördögben bujkálsz?

(Granadához) Mit csinálhat? Írnok!

Az írnoke lóhalálában megérkezik, míg a háttérben Anita nagyot sóhajt és rendbe szedi az ágyat

ÍRNOK Engem keresnek? Mátis itt vagyok!

LOPEZ A füleden ülsz?!

ÍRNOK *(finomkodva)* Úgy elmerültem a munkában, hogy elsüllyedt körülöttem a világ.

LOPEZ Látja, milyen jóra való írnoke szerződtetem? ÍRNOK *(mint fent)* Uram, én amint belemeritem a tollam a tintatartóba, se látok, se hallok.

GRANADA Helyes, helyes. Nos, azért hívott a gazdád, hogy felolvass nekünk valamit.

ÍRNOK Bármit, uram, amit parancsol.

GRANADA Egy részletet abból a regényből, amit a gazdád diktál.

ÍRNOK Igenis. Melyik részt parancsolja, Lopez úr? LOPEZ Hát ... khmm ... én nem is tudnék hirtelené-ben választani ...
ÍRNOK Parancsolja talán a legutolsó fejezetet, a konkvisztáddal?
LOPEZ Parancsolja, Granada?
GRANADA Mindig az utolsó fejezet a legizgalmasabb. Halljuk!
Egy népfü egy nemes konkvisztádor oldalán. Igen érdekes.
ÍRNOK *(Előveszi a papírjait és ide-oda forgatja. A papírok üresek. Az írnok rövid zavart köhécselés után rögtönözni kezd. Végig úgy tesz, mintha felolvasna, de fejből mondja)* Tizedik fejezet arról hogy...
GRANADA Nocsak, már a tizedik fejezet?
ÍRNOK Sőt, uram, ha jobban megnézem, már a tizen-kettedik, csak félreolvastam. Khm ... Tehát „Tizen-harmadik fejezet arról, hogy miképpen fordította hősünk egy nemes lelkű, ám lobbánékony hidalgó méltó haragját istennek tetsző irányba ...”
GRANADA Úgy látom, igen erényes.
LOPEZ Az, természetesen. Utasításainak megfelelően.
GRANADA Utasítás? De Lopez! Baráti tanács! LOPEZ Ó, bocsánat. Úgy gondoltam.
GRANADA Folytasd, fiam.
ÍRNOK Midőn épp kilépek a salamancai katedrálból, melyben hálát adék az úrnak a szép napért, látom ám, hogy a tér közepén délceg termetű nemes áll, s kardjával egy nemtelen csirkefogót fenyeget ily szavakat szólván : „Szemérmetlen ebfi ! Amit elkövet-tél, a gyengébb nemmel szembeni gyengédtelenség, istentelen tetti!” A nagyszerű hidalgó előtt fátyolos arcú nemes hölgy állt, s egy senkiházi térdelt. „Te nem hajlódítál alá elég sebesen a hölgy földre hullt keszkenőjéért.” „Kegyelem”, hörgé a nyomorult reszketve, ám a lovag dühe csak erősült. „Ki a gyengébb nem ellen vét, az a lovagi törvény ellen vét! Halállal lakolsz!” — Khm ... itt tartunk ...
GRANADA Gratulálók! Lopez! Gratulálók! Remek! Mennyi erény! Mennyi nemesség! Az egészet át kell írni, úgy, ahogy van, az utolsó szög.
LOPEZ Átírni?!
GRANADA Természetesen. A stílus elavult. *(Írnokhoz)* Olvasd csak fel, például az elejét, fiam!
LOPEZ De nagyuram ...
GRANADA Semmi nagyuram, már mondtam. Olvasd ...

Írnok gyűrögeti a papírt

Add ide inkább, majd én ...
ÍRNOK Nem lehet, nagyuram, az írásom olvashatatlan ...
GRANADA Az én posztomon az ember mindent. ki tud betűzni, ha kell...
ÍRNOK Ez csupán piszkozat... Már olvasom is ... *(Mély lélegzetet vesz.)* Mikoron kifelé tarték a bilbaói katedrálból...
GRANADA Bilbaó? ... Én Salamancára emlékszem ... úgy látszik, öregszem ... folytasd!
ÍRNOK Mikoron kifelé tarték a salamancai katedrálból...
GRANADA Látod, látod ...
ÍRNOK ...ahol hálát adék a szép napért, s királyunk jó egészségéért, látom, hogy egy sudár nemes nemtelen latort fenyeget kivont szablyával: Cudar csimasz! Durványos valál...
GRANADA *(egy kézmozdulattal megállítja)* Állj. Most már biztos vagyok benne. Az irány elavult. Mint tudjuk, az isteni Platón egy helyütt megemlíti ...
LOPEZ Hogy az érzéki képmás belenéz a tükörbe.
GRANADA Megközelítőleg. És mi következik ebből a stíltre nézve?
LOPEZ A csin, a becs, a csáb, a báj!
GRANADA Bűnös tévedés! Épp ellenkezőleg! A nyers való!
LOPEZ *(megszeppenne, kérdőn)* Az arány? Az erény?
GRANADA Erény marad, arány ugrik. Az erényt az új király is megköveteli. Lopez, megint lemaradt egy lépéssel a kortól. *(Az írnochoz)* Az oktató célzat sem igen domborodott ki.
ÍRNOK Elnézést, uram, de még nem ért véget a fejezet.

GRANADA Nos, ha véget ér, odairhatnánk : „Tanulság: Isten és a király minden előtt!” Nem, inkább így: a király és Isten minden előtt!
ÍRNOK Már jegyzem is, nagyságos uram. De meg-bocsásson, melyik király?
GRANADA Természetesen a jelen. A nevét nem kell említeni, nem szereti, ha tömjénezik. De mondjuk úgy módosítható: a jelen király és Isten minden előtt. Ezzel biztosítottuk a mű jelenét, és gondoltunk az örökkévalóságra is.
ÍRNOK *(szótagolva, ahogy írja)* A jelen király és Isten minden előtt.
GRANADA A lovag ne körülményeskedjen annyit azzal a bűnözővel, hanem szóljon például így: „agyon-váglak, te kurafi!”
ÍRNOK *(szótagolva írja)* Agyon-vág-lak, te kurafi!
GRANADA És rugdossa meg! Jó alaposan.
ÍRNOK *(mint fent)* Rugdosni.
GRANADA Szóval így... nos, nem is akarok feltartani senkit a munkában. Folytassa csak, kedves Lopez, mintha itt se lennék!
LOPEZ Most... mindjárt? Mintha itt se lenne... hát persze... Akkor elsietek a szolgámért... ugye, ki a piacra, mert ott pöréhangját vásárol éppen, vagy kajsza lisztgombát ... hehehe... ha kap... *(Ki-hátrál, a konyhában felragad egy kosarat, és Lázár után siet, még halljuk távolodó kiáltóását)* Lázár!!! Lázár!!!
GRANADA Különös, igen különös.
ÍRNOK *(hajlongva hátrál be a győntatószékbe)* Bo-boson meg, nagyságos uram, el kell foglalnóm a helyemet ...
GRANADA Egy győntatószékben? Hogy kerül ez ide? ÍRNOK Bo-bocsásson meg, uram, de ez szakmai titok ... *(Bevágódik, magára rántja az ajtót)* GRANADA Különös, igen különös. Persze a művészek ... Ki lát az alkotó ihlet vegykonyhájába? *(Fel-alá sétál)* Mennyi megfejthetetlen rejtély! És hogy unom már ezeket a rejtélyeket. Az új stílusokat, az új igényeket, az új királyokat ... Mit nem adnak egy halhatatlan uralkodóért ... *(Hosszan nézi Lopez hálószobájának ajtaját, ahol Anita most rendezkedik, majd benyit)*
ANITA Húha!
GRANADA Oppardon. *(Már fordulna ki, amikor meg-torpan)* Jól látok? Anita!
ANITA Granada úr!
GRANADA Anita lelkem! *(Kitárt karra közeledik)* ANITA Nem szégyelli magát az úr?! *(Megöleli, vidáman méregeti)*
GRANADA Én? Miért?
ANITA Hogy ennyire megörült nekem. Én tisztességes feleség vagyok.
GRANADA Nohát... És ki az a szerencsétlen... akarom mondani szerencsés?
ANITA Éppenséggel az a szolgáló, akit annak idején uraságod volt kegyes az ágyamba dugni.
GRANADA Anita, ne tépj föl fájó sebeket! Légy hálás ...
ANITA Hálás legyek, uram? Talán azért, mert úgy ki-dobattott Madridból hogy csak Zaragozában tértem magamhoz?!
GRANADA Anita, ez olyan régen történt. Két királlyal ezelőtt. Felejtsetek el!
ANITA Nem bánom, felejtsetek!
GRANADA Egyébként akkor nyomban hozzámentél a szolgálóhoz?
ANITA Szó sincs róla. Egészen másként kerültünk össze, de ez hosszú történet. *(Évődve körbejárja)* Ha nem micsoda nagy életű ember volt uraságod akkoriban. Már ha arról az egy rossz emlékü éjszakáról nem beszélünk. Az egész országban nem akadt párja.
GRANADA Köszönöm a bókot. De tudod, hamarosan leszoktam a kicsapongásról, mert ahogy a király öregedett, isten nyugosztalja, már csak a finomság-nak, a szellem dolgainak élt, és megkívánta, hogy kövessük példáját. Szinte elfelejtettem, milyen egy nő. De most, ahogy elnézlek, lassan eszembe jut.
ANITA Tisztességes asszony vagyok!
GRANADA Ha visszaemlékezünk a régi szép időkre *(egyre jobban közelít Anitához)*, és felelevenítünk

egy-egy bensőséges pillanatot, az még nem változtat a tisztességeden.

ANITA *(hátról)* Ez itt Lopez úr hálószobája! Csak egy pillanatra ugrottam be, hogy bevessem az ágycsészét.

GRANADA Lopez úr a piacra ment. Időbe telik, míg visszaér. Gyere, babám, mielőtt megvetné azt az ágycsészét, vessük belé jómagunkat. Hohó! Mily kiváló, mily izes szójáték! Várj egy kicsit. *(Az ágycsészére ül, előkapja jegyzetfüzetét és felírja.)* Mielőtt bevetné azt az ágycsészét, vessük belé jómagunkat! Mily láttató!

ANITA Mi baj, uram?

GRANADA Semmi, semmi, szakmai ártalom ... Gyere, babám!

ANITA Én is a régi időkre emlékezem, uram! öt dukát! Ez is szakmai ártalom.

Granada savanyú képpel fizet

ÍRNOK *(kinyitja a gyóntatószék ajtaját, óvatosan körülnéz, elégedetten nyújtózik)* Elment? Mennyi nyugi! Szerencsém, hogy még egy árva szót sem írtam. Legalább nem kell átírom.

A háttérben megjelenik Lázár a tele kosárral. Már a konyhából ordít!

LÁZÁR Uram! Uram!

ÍRNOK Na nem, itt lehetetlen nyugodtan alkotni. *(Be-húzódik a gyóntatószékbe, magára zárja az ajtót)* LÁZÁR Uram, uram! *(Előrejön, elhalad a gyóntatószék mellett, a teli kosarat cipelve, magában morog)* Ha ez sem tetszik neki, akkor egyen bolondgombát. *(Lopez ajtaján kopog)* Uram!

Granada és Anita riadtan

GRANADA Mi ez, rajtaütés?

ANITA Ha jól hallok ...

GRANADA Rajtaütés egy miniszteren? Csapda! Merénylet! Órség!

ANITA Csenedesebben, uram! Semmiféle merénylet. Ez a férjem.

GRANADA Mit akar?

ANITA Tudom én?

LÁZÁR Uram, uram, nyissa ki, és nézze meg a gombát, most szedtem.

GRANADA Micsoda erőszakos alak!

LÁZÁR Addig nem tágitok, míg szemre nem vételezi a gombámat. Tövig jártam érte a lábam.

ANITA Gyorsan az ágycsészé alá!

GRANADA Egy miniszter? Egy szolga elől?

ANITA Egy hazatérő férj elől!

GRANADA Vagy úgy. Ez esetben nem minősül meghunyászkodásnak. Nem, nem, csak gáláns kalandnak. *Becsusszan az ágycsészé alá, Anita utánahajigálja a ruháit is*

LÁZÁR Addig dörömbölök, míg fel nem ébred! *Anita gyorsan*

rendbe szedi magát és kinyitja az ajtót

Itt a gomba, uram. Anita!

ANITA *(ártatlanul)* Mit akarsz?

LÁZÁR *En mit akarok? Te hogy kerülsz ide?* ANITA

Az úr szobáját takarítom.

LÁZÁR *(ébredő gyanakvással)* Sziesztaidőben? *(Be-ront, körülszimatol)* ...Soká nyitottál ajtót.

ANITA A szekrény tetején álltam, pókhálóztam. LÁZÁR

Azért még kiszólhattál volna.

ANITA Gondolod, hogy lábujjhegyen állva a szekrény tetején, míg az ember a tollseprűvel egyensúlyozik, olyan könnyen beszél?

LÁZÁR Hol a tollseprű?

ANITA úgy megijesztettél az ordításoddal, hogy kiesttem az ablakon.

LÁZÁR Ne haragudj, Anita!

ANITA Utána meg én is leestem a szekrény tetejéről, csúnyán megütöttem a lábamat!

LÁZÁR Ne haragudj, kérek.

ANITA Itt! *(Feljebb húzza a szoknyáját és a bokájára mutat)*

LÁZÁR Fáj?

ANITA Fáj!

LÁZÁR Bocsáss meg, kérek! *(Letérdelne és megcsókolná Anita lábát, de az asszony felteszi az ágycsészét, hogy Lázár észre ne vehesse az ágycsészé alatt Granadákat)*

LÁZÁR Mit csinálsz? Én csak egy csókot akartam ... ANITA

Igy jobb, ha magasabbra emelem.

LÁZÁR Feküdj csak le ide ...

ANITA Mit képzelsz, Lázár ...

LÁZÁR Megmasszírozom ...

ANITA Itt?

LÁZÁR Itt fáj, nem? *(Gyengéden az ágycsészé löki Anitát, mellétérdel, és masszírozza a bokáját)* Fáj még? ANITA *(fekszik az ágycsészén)* Kevésbé... *(Kéjesen nyög, ahogy a férje masszírozza, ezt odakint hallja Lopez, aki a konyha felől érkezik.)*

LÁZÁR Na még egy pusztit... *(Megcsókolja)*

Belép Lopez, kezében a tépett zeke

LOPEZ Mi ez itt?

LÁZÁR Uram, én a kajszit liszti ...

LOPEZ Ti az én szobámban...

ANITA Én itt csak takarítani ...

LOPEZ A szolgálak az úr szobáját használják ... Hallatlan!

LÁZÁR Mi csak ...

LOPEZ Nyalják-falják egymást!

LÁZÁR Végül is a feleségem!

LOPEZ De az én szobámban nem a tiéd! Illetve az én szobámban ne merészd ... illetve az én szobámban csak én, illetve... Hol a pokolban jártál? Rohanok utánad a piacra, kereslek, nevetség tárgyává teszem magam, és te ...

LÁZÁR Itt a kajszit lisztgomba. Egyenest az erdőre mentem szedtem egy kosárral. Tessék vizsgálja meg. LOPEZ Kit érdekel a gomba?! Vidd a fenébe! Azonnal folytatjuk.

LÁZÁR Mit?

LOPEZ A regényt.

LÁZÁR Tegnap még azt mondta, hogy már nem ...

LOPEZ Ma meg azt mondom, hogy mégis! Gyerünk. Máris. Munkához látunk. *(Kifelé taszigálja Lázárt, aki elkeseredetten a konyha felé tart. Anitahoz)* Mi volt ez itt?

ANITA Takarítottam, uram, erre rám tört Lázár, hogy megmutassa magának a gombát.

LOPEZ Vagy úgy. Szóval nem volt semmi?

ANITA Semmi.

LOPEZ Mert az én szobámban csak én ...

ANITA Tudom, uram.

LOPEZ Helyes. Nem tudod, hova tűnt Granada? ANITA

Az ki, uram?

LOPEZ Felfújta hólyag. A szépezzeti miniszter. Idióta. ANITA

Nem tudom.

LOPEZ Látogatásban járt nálam, a darabontja még mindig kint áll a kapu előtt.

ANITA Talán átment a szomszédba. Ide nem jött be, annyit mondhatok.

LOPEZ Helyes. Hát csak takaríts. Illetve varrd meg ezt. *(Odaadj a zekét)* Mi nyomban munkához látunk Lázárral. *(Pajkosan int, és kimegy Lázár után)*

GRANADA *(az ágycsészé alól)* Elment?

ANITA El.

GRANADA *(kibújik)* Azt mondta rám, hogy felfújta hólyag? Hogy idióta? Énrám?!

Lopez türelmetlenül toporog a gyóntatószék előtt. Az írnök kidugja a fejét, Lopez visszatolja az ajtó mögé

LOPEZ Lázár! Lázár!

LÁZÁR *(futva érkezik)* Igen, uram.

LOPEZ Ne húzd az időt! Kezdd! *(Behúzódik a gyóntatószékbe, bent fojtottan)* Hányszor mondtam, hogy ne terpeszkedj!

ÍRNOK Ácsoltathatta volna kicsit tágabba ezt az eretnokséget, uram!

LOPEZ Vigyázz! A térdem!

LÁZÁR *(kint)* Mit mond, uram?

LOPEZ Hogy vigyázz! Hogy kezd! *(Felüvölt, mert az írrok véletlenül az ölébe ül)* Na! Mit keresel te itt? LÁZÁR

(elképedve) Én, uram?

LOPEZ Ne élj vissza a türelmemmel! *(Közben az írrok igyekeznek arrébb ülni, de folyton visszahull Lopez ölébe)*

ÍRROK *(suttog)* Nekem szolt, uram?

LÁZÁR Szolt, uram?

LOPEZ Ne hallgatózz, hanem beszélj! *(Halkan)* Te meg ne beszélj, hanem hallgass!

Granada és Anita egymás mellett ülnek az ágyon, a szobában. Harsányan nevetnek

GRANADA És arra emlékszel-e, amikor a Csókos Lola a csikos szoknyájában táncolt a baldachinos ágy te-tején?! Jaj nekem!

Nevetnek

ANITA Az ám, és a kövér Pancho mindenáron fel akart mászni hozzá!

GRANADA Es mire felkapaszkodott, a baldachin özszeomlott ... és Csókos Lola ott ült a kövér Pancho hasán, körülnézett és azt mondta: uraim ... nem látták, merre gurult a lovagom?

Nevetnek

ANITA Hát arra emlékszik-e, amikor a tábornok a nagyteremben azzal a valenciai lánnyal versenyt nyert, és térdén állva könyörgött egy napernyőért .

Nevetnek, a nevetés halkul

LÁZÁR *(a gyóntatószékben)* Elindultunk a konkvisztáddal Amerikába. Uram, ami ott történt! ...De inkább annan folytatnám, amikor a hajó ismét spanyol földön kötött ki velünk. Örömmel volt az nekem, még ha a gazdám egy kicsit mebuggyant is, mire visszatértünk. Szégyen vagy sem nemesről efféle mondani, mebuggyant.

Lopez, ahogy szokott, óvatosan kison a gyóntatószékből, saját szobája felé. Be akar csusszanni az ajtón, de a szoba zárva. Rázza a kilincset, majd halkan, ingerülten kopog

GRANADA *(Anitának)* És arra emlékszel-e, amikor a kis

Tonillo .. .

LOPEZ Anita!

GRANADA *(riadtan)* Hát ez meg ki?

ANITA Lopez úr!

GRANADA Lopez?! Most mit csináljak?

ANITA Bújjon vissza az ágy alá.

GRANADA Megalázokodjam egy közönséges hidalgó előtt?

ANITA Ezt már megtárgyaltuk. Tekintse a dolgot egy-szerű, gáláns kalandnak.

Granada nyögve az ágy alá bújik

LOPEZ Anita, miért zártad be?

ANITA Véletlen, uram! Elragadt a takarítás heve. LOPEZ *(líheg a sietségtől)* Lázár újra mondja a magáét. Gyere, drága!

ANITA Takarítanom kell, uram.

LOPEZ Takarítani?! Minek?

ANITA Igen, igen... olykor ellenállhatatlan vágyat érzek, hogy kisöpörjem uram szobáját. *(Felragad egy seprűt, dolgozni kezd)*

LOPEZ De Anita .. .

ANITA Majd azután, uram, először rakjunk rendet. Itt a személtapát. *(Kezébe nyomja)* Tartsa!

LÁZÁR *(a gyóntatószék előtt felemeli a fejét és folytatja)* Sok mindent láttunk Amerikában, amit nem lett volna szabad látni. Mondtam a gazdámnak, hogy ne vegye annyira a szívére, de miután hazajöttünk, ő csak gubbasztott a szoba sarkában, egészen bús-

komor lett. De nem szóltan! *(Megrendülten)* Ellenkezőleg. Beszél, beszél, mint a vízfolyás.

A monológ alatt bejön a nemes. Leül, fejét kezébe támasztja, Lázár nyugtató, részvevő

NEMES *(zaklatott)* Emlékszel-e már arra a városra, amit felgyújtottunk?

LÁZÁR Mindet felgyújtottuk, uram.

NEMES *(mint fent)* De volt egy, ahol a vezér mindenkit a tűzbe dobott.

LÁZÁR Minden városban így történt, uram.

NEMES *(főáll, mintegy újraéli a történeteket)* Állt a dombon és azt énekelte: Csiga-biga, gyere ki, ég a házad ideki!

LÁZÁR Mindnél azt énekelte, uram .. .

NEMES Az egyik város különösen szépen égett. A völgyben. Emlékszel?

LÁZÁR Hát ...

NEMES Nna. Hát ahogy néztem, nézegettem azt a várost, Lázár ... elhatároztam, hogy megtanulok hímezni .. .

LÁZÁR Hímezni?

NEMES Hímezni-hámozni! Jó, mi?

LÁZÁR Jó, uram.

NEMES Azt hiszed, megbolondultam.

LÁZÁR Dehogy hiszem, uram.

NEMES Hit, hit! Mind ugyanazt makogja!

Lopez az ágyon fekszik hanyatt, kezében a személtapát. Anita megáll a seprűvel. Lopez harsányan horkolni kezd. Anita behajol az ágy alá, ahol Granada nyomorog

ANITA Granada úr!

GRANADA Tessék?

ANITA Alszik!

GRANADA Dehogy alszom! Lehet itt aludni?

ANITA Nem maga alszik, hanem a gazdám! Próbálgon meg kicsusszanni!

GRANADA Hogy én meneküljek?

ANITA Gáláns kaland, Granada úr!

GRANADA Igaz, igaz ... *(Elkezd kikúszni az ágy alól, amikor hirtelen felhorkan Lopez és megfordul)* LOPEZ Elaludtam volna? Ejnye no, öregszem. Mi van ezzel az ágygal, mozog?

ANITA ...Maga mozgatja, Lopez úr!

LOPEZ Persze, persze .. .

LÁZÁR Tegnap egy kereskedő járt itt, uram.

NEMES Miféle kereskedő?

LÁZÁR Mióta hazajöttünk Amerikából, mindenki azt hiszi, hogy szörnyen meggazdagodott, és csak fukarságból jár kopott ruhában. Sűgnak-bűgnak : micsoda vagyon szedhetett össze, uram, ha még megmutatni is fél.

NEMES Azért keltem át az óceánon, hogy a hitet terjesszem, és amilyen bolond vagyok, egy icipici piculát sem hoztam haza! Pici-paci-picula! *(Kint kopogtatás)*

LÁZÁR Kopogtatnak, uram, biztos megint valamelyik kereskedő.

NEMES A pokolba küldd!

Lázár kimegy, a színpad sarkában feltűnik a kereskedő, Lázár hozzálép

LÁZÁR Mit parancsol, uram?

KERESKEDŐ A gazdáddal akarok beszélni.

LÁZÁR Nem fogad senkit.

KERESKEDŐ Mondd meg neki, Machete vagyok, a kereskedők korelnöke, képviselője, legtekintélyesebbike és leggazdagabbika.

LÁZÁR Sajnos, uram, akkor sem fogadja, ha maga a város kereskedőinek legszebbike. Senkit se fogad, csak ül magában szegény, amióta hazajöttünk. KERESKEDŐ Az aranyán, mi?

LÁZÁR Szó sincs róla, uram. Nincs öneki aranya.

KERESKEDŐ Ej, tudom, amit tudok. Beszélük ...

LÁZÁR Akármit beszélnek, szegény az én gazdám, mint a templom egere.
KERESKEDŐ És mondd csak ... nem viselkedik mos-tanában ... furcsán?'

LÁZÁR Hát, igaz, ami igaz, elkomorult, amióta hazajöttünk. Persze, mindig savanyú ember volt.
KERESKEDŐ Nem mond ... különös dolgokat? LÁZÁR Mirőlmondana?
KERESKEDŐ Például... bármiről, no, az istenfáját! LÁZÁR Az én gazdám nem veszi szájára isten nevét! KERESKEDŐ Az bizony baj, mert akkor nem imádkozik eleget. Az ilyesmi pediglen az Inkvizícióra tartozik.

LÁZÁR Nem úgy értettem, uram! Imádkozik ő meg-állás nélkül! Még imán kívül is szót ejt istenről. Éppen eleget.
KERESKEDŐ Az bizony baj, mert ha valaki isten nevét bűnös módon a szájára veszi, az megint csak az Inkvizícióra tartozik.
LÁZÁR De uram?!
KERESKEDŐ Én csak annyit mondok, vigyázzon magára a gazdád! Ne üljön az aranyán, hanem költse el mielőbb! Nálam!

Kimegy. Lázár visszarohan a nemeshez, aki magába omolva ül

LÁZÁR Uram!
NEMES És arra emlékszel-e, Lázár, amikor összefogdostunk vagy ezeröttszáz indiánt, hogy majd megtartjuk őket rabszolgának?

LÁZÁR Emlékszem, de most ...
NEMES Azt kérdelem, emlékszel-e arra is, hogy az az ezeröttszáz indián lefeküdt aludni ... És másnap reggel egyetlenegy sem ébredt fel. De egyetlenegy sem! Emlékszel-e erre, Lázár?
LÁZÁR Emlékszem jól, mert aznap engem állított őrségbe ... hanem odakint, az a kereskedő ...

Oldalvást megjelenik a kereskedő, hallgatózó pózt foglal el. Innentől kezdve mindent hall

NEMES Nem érdekel a kereskedő. Tetves harácsoló banda! Kötelet nekik ... Ott feküdtek szép rendes sorokban. Én nem tudom, hogy csinálták. Fegyverük sem volt. Fel sem akaszthatták magukat. Csak úgy egyszerűen lefeküdtek, meg akartak halni. És meg-haltak. Ezt nevezem! Nem akartak rabszolgaként élni. Ez már döfi! Lázár, lehet, hogy az ő istenük erősebb a miénkénél?

LÁZÁR Kérem, uram, ne mondjon ilyeneket! NEMES Lehet, hogy jobb is, mint a miénk.

LÁZÁR Uram!
NEMES Meg szebb is!
LÁZÁR Halkabban!

NEMES Te Lázár, ez a mi istenünk egy szélütött, vén fajankó! (Hirtelen kijózanodva, megrendülve, súlyosan) És mi kiirtottunk a nevében egy földrészt.

A kereskedő kezét dörzsölve elégedetten elsiet LÁZÁR

Jaj nekem, hallgasson! A lovag valamelyest lecsillapul

A kereskedő, aki előbb itt járt, fenyegetődött. A veleje az volt, ha uram nem önála vásárol, akkor nyakába szabadítja az Inkvizíciót!

Ebben a pillanatban újra feltűnik a kereskedő, az inkvizítor és két papi poroszló. Mindnyájan hallgatóz-nak, oldalt dőlve, és viselkedésükből világos, hogy mindent hallanak

NEMES Az Inkvizíció! Azokat is fel kell kötni! LÁZÁR Az istenért, ne beszéljen így!
NEMES Akinek vagyona van, megnyúzzák, és akinek nem tetszik a pofája, azt kerékbe törrik.
LÁZÁR Hallgasson már! Még meghallják!
INKVIZITOR Betörni!

A két poroszló beront a szobába. A nemes alig eszmél, kardot rántana, de kiverik a kezéből, és hátracsavarják a karját. Lázár menekülve a szélre húzódik. A kereskedő és az inkvizítor kölcsönösen udvariaskodva be-tessékelik egymást

Mi mindenütt ott vagyunk, ahol ránk gondolnak. Az istenkáromlás eretnek bűnébe estél, fiam. Tagadod?
NEMES Répa, retek vagy banán, lóg a fán az indián. INKVIZITOR Sértegetsz. A versikében valamennyi főbenjáró bűnt elrejtetted. A retek nyilvánvalóan a birodalom retekszín lobogójára céloz. Ekképpen gúnyolja a birodalmat. A répa ... a répa formájával egyenest a püspöki fővegre utal. Ez pedig ... ad egy: sért bennünket, s mivel mi az Úr szolgálai vagyunk, sérti őt: istenkáromlás. Ad kettő: mivel mi hatósági közeg vagyunk, tehát hatósági közeg elleni vétség. Ad három: mivel mi a királyi szolgálai vagyunk, egy-ben felségsértés. Ad négy: mivel hangosan, több tanú jelenlétében hangzott el, nyilvánvaló uszítás. Ad öt: egyben a törvényes rend elleni izgatás. Mivel a bűnök egyenként is elegendők és tagadhatatlanok, azt hiszem, nem kell bibelődniük a csigával, nyújtóval, hüvelykszorítóval, jöhet egyenest a máglya.

A kereskedő sűg valamit az inkvizítornak

Valóban. Mondd csak, hová tetted a pénzed? NEMES Nincs pénzem. Se aranyam, se kincsem, nin-csen.
INKVIZITOR Ezek szerint mégis lesz valami munkánk. Vigyék! (Int)

A két poroszló elvezeti. Az inkvizítor utánuk szól,

A kettes pincébe! Csigával kezdjétek!
NEMES (kívülről) Csigá-bigá, gyere ki, ég a házad ide-ki.
INKVIZITOR Körülnézünk egy kicsit. (Észreveszi Lázárt) Nicsak!

KERESKEDŐ A konkvisztádor szolgálja.

INKVIZITOR Ó is vétkezett?

LÁZÁR Nálam hübb szolgálja az istennek nincs, uram!

INKVIZITOR Valóban, hallottuk, csillapítani akartad

örjöngő gazdáját. Kereskedő úr! Motozza meg!

KERESKEDŐ Én?

INKVIZITOR Mint bizonyára tudja, a Szent Hivatal az eretnekek elkobzott vagyonának egyharmadával azokat jutalmazza, akik az igazságszolgáltatás kezére juttatják az istentagadót. A jutalomért meg kell dobozni.

KERESKEDŐ Én nem a jutalomért ... Csakis és kizárólag az egyház iránti hűségéből ...

INKVIZITOR No persze ... persze ... tudom én azt ... tisztán a hűségéből. Motozzon!

KERESKEDŐ (megmotozza Lázárt) Semmi. INKVIZITOR Fiú!

Hová tetted a gazdád aranyát? LÁZÁR Esküszöm, egyetlen aranya sem volt! KERESKEDŐ (sűgva az inkvizítornak) Nem kellene

ezt a fiút is egy kicsit ...

INKVIZITOR Akkor nem tudna többé lábra állni, és én csak magának akarok kedvezni, kereskedő uram. KERESKEDŐ

Nekem?

INKVIZITOR Ha jól tudom, a Szent Hivatal nem örvend túlzott népszerűségnek.

KERESKEDŐ Hogy mondhat ilyet, uram? De még ha így volna is, az én isten és a király iránti ...

INKVIZITOR Senki sem kételkedik az ön isten, király és persze a harmad iránti hűségében. De mit szólna a város, ha megtudnák, hogy a konkvisztádort, aki mégiscsak a hit terjesztése végett kelt át az óceánon, az ön kifejezett khm ...

sugallatára ... tartóztattuk le.

KERESKEDŐ Hiszen a Szent Hivatal mindig is nevezetes volt a titoktartásról ...

INKVIZITOR Igen, igen, csakhogy az emberek ugye ... bármily elitélendő is e rossz szokásuk, mely olykor már-már káros szenvedéllyé fajul: gondolkoznak. És megkérdezik majd, ki sugallta a konkvisztádor le-

tartóztatását. És ha ugyebár ez a fiú eltűnik a kettes pincében, s nem kerül többé elő, vagy pedig — óvatosan fogalmazva — járóképtelenné válik, nos, a gyanú óhatatlanul magára terelődik. Elegen látták járn-kelni a ház körül, nemde?

KERESKEDŐ Ez szörnnyű! Jaj nekem, mit tegyek?

INKVIZITOR Ezzel szemben, ha a fiú sértetlen, a gyanú órá terelődik. Egy szolga, aki feladata a gazdáját. a gazda vagyonáért. Mindennapi eset.

KERESKEDŐ Nagyszerű ötlet!

INKVIZITOR Ennek fejében a részesedését leszállítom egyharmadról egynegyedre.

KERESKEDŐ Ezt nem teheti!

INKVIZITOR Sok mindent tehetek. Példának okáért beviszem ezt a fiút a kettes pincébe .

KERESKEDŐ Nem, nem, nem! Maradjon csak szabadon!

INKVIZITOR Ne aggódjék, így is szép summa lesz.

KERESKEDŐ Ugye nem bánja, ha én úgyszólván...

előremegyek ..

INKVIZITOR Nem akar velem mutatkozni, kereskedő uram? Megértem. Olykor én sem akarok magammal mutatkozni, de nincs választási lehetőségem.

A kereskedő meghajol és kimegy

(Lázárhoz) Te meg takarodj ! A házat a Szent Hivatal nevében minden benne levő ingóságul együtt lepecsételtem.

LÁZÁR Akkor most velem mi lesz, uram?

INKVIZITOR Semmi. Szabad vagy.

LÁZÁR Ahhoz vagyon kell, uram! Hogyan lehetnék én most szabad?

INKVIZITOR Szolgálj, mint eddig tetted!

LÁZÁR Ki fogadna fel egy szolgát, akiről azt hiszi, hogy feladta a gazdáját?

INKVIZITOR Bánom is én a sorsodat! Eredj' LÁZÁR Uram, kötelessége kárpótolni engem! INKVIZITOR Micsoda?!

LÁZÁR (megrészegedve saját merészségétől) Megfosztott a gazdámtól, az állásomtól! Tudja, hogy nem vétettem, mégis én bűnhődöm!

INKVIZITOR A te bűnhődésed semmi a gazdádéhoz kéne. isten nyugosztalja. (Keresztet vet)

LÁZÁR Még él a gazdám!

INKVIZITOR Nem biztos. Legalább öt perce elvitték. LÁZÁR, (sírva fakad, zsebkendőbe hűppög, keresztet vet) De, hogy a magam dolgára térjek, uram ... fo-

gadjon föl a Szent Hivatal.

INKVIZITOR Ezt hogy gondolod?

LÁZÁR Ha az Inkvizícióhoz szegődöm, a polgárok még inkább úgy hiszik, hogy én adtam fel a konkvisztádort ..

INKVIZITOR ...a megboldogult konkvisztádort .. LÁZÁR A megboldogultat ... és az álnok kereskedő ...

INKVIZITOR ... az istenfélő kereskedő ...

LÁZÁR Az istenfélő kereskedő mentesül minden jogos gyanútól ...

INKVIZITOR ...méltatlan gyanúsítgatástól .. LÁZÁR

...méltatlan gyanúsítgatástól. Így tehát íól

jár ő, jól járok én, és jól jár a Szent Hivatal, mert

kiváló munkaerőt szegődtetett. Nos, erről mint véle-

kedik, uram?

INKVIZITOR Az okoskodás jó. Az okoskodás olyan jó, hogy már-már sajnálom, hogy nem áll módomban teljesíteni. Ellenkezik a Hivatal elveivel. Az álsz számodra jutalom volna. Márpedig a Szent Hivatal csak olyasmit jutalmazhat, ami elősegíti működését. Például az eretnekek felderítését.

Te adtad fel a gazdádat, vagy a kereskedő?

LÁZÁR A kereskedő ...

INKVIZITOR Látod, fiam. Most pedig takarodj isten hirivel, hogy lepecsételhessem a házat! És ne feledd, aki jót tesz a Szent Hivatallal, azzal jót tesz a Szent Hivatal.

LÁZÁR A kereskedő ...

INKVIZITOR Látod, fiam. Most pedig takarodj isten hirivel, hogy lepecsételhessem a házat! És ne feledd, aki jót tesz a Szent Hivatallal, azzal jót tesz a Szent Hivatal.

Bezárja az ajtót és elmegy. Lázár sóhajt, a gyóntató-székre térdepel

LÁZÁR Így kerültem az utcára ki tudja hányadszor Nem volt egy fillérem, nem volt betevő falatom, sem fedél a fejem felett. (Kezére hajtja a fejét)

Lopez mocorog az ágyban.

ANITA Nem kellene megnézni, hol tart a férjem? Hátha gyanút fog?

LOPEZ Ugyan! Nem sejt semmit.

ANITA Én mégis azt mondom, uram, nézzen ki rossz

előérzetem van ...

LOPEZ A női megérzés . . (Kikászálódik, a gyóntatószék felé lopakodik)

A: ágy alól horkolás hallatszik ANITA

Granada úr! Granada úr!

A horkolás folytatódik. Közben Lopez a gyóntatószékhez ér, és látja, hogy Lázár fejét kezére hajtva hallgat. Lopez a gyóntatószék mögé bújik, vár.

ANITA Granada úr! Ébredjen!

GRANADA No, mi?

ANITA Kiment a gazdám, itt az alkalom, meneküljön!

GRANADA Nagy ég, hol vagyok? (Nagy lendülettel felül az ágy alatt beveri a fejét elájul)

ANITA Még csak ez hiányzott! (Megpróbálja kihúzni Granadát, élesztgeti, pofozgatja)

Lopez elunván a várakozást, kopogtat a gyóntatószéken, Lázár felriad, olyan, mintha egy pillanatra ő is elaludt volna.

LÁZÁR Mi? Mit mond, uram? Igen, igen. Elkalandoztak a gondolataim.

Lopez lábujjhegyen oson visszafelé, Anita meghallja közeledését, sietve visszatolja az ájult Granadát az ágy alá. Lopez visszaér a szobába.

LOPEZ Elbambult egy kicsit. Az írrok dolgozik. Ha-marosan kész a mű. Persze az új stílusban. Képzeld. ez a tökkelütött ..

Granada az ágy alatt ébredszik, a fejét tapogatja. Lassan magához tér.

egy jegyzetfüzettel jár-ke, és felír mindent, ami olyan egyszerű, kemény és láttató". Kacagnom kell. Hahaha.

GRANADA Micso ... (Dühében nagy lendülettel felül, heveri a, fejét az ágyba, elterül)

LOPEZ Mintha hangokat hallanék ... az ágy alól ...

(k'kászálódik, hogy megnézzze)

ANITA (sietve) Dehogy, uram, csak a gyomrom kordult.

LOPEZ Szegénykém, ilyen éhes vagy?

ANITA Ha hozna nekem egy jó falatot a konyháról ... LOPEZ

(vidáman) Hogyne hoznék.

ANITA Kettő is lehet!

Lopez kióvakodik a konyhába. Anita pedig sikertelenül költögeti Granadát. Mielőtt Lopez visszaér, újra visszatolja a minisztert az ágy alá. Lopez nagy tál ételt nyom Anita kezébe

LOPEZ Van itt minden földi jó. Én is úgy megkívántam.

ANITA Farkaséhes vagyok.

Jóízűen falatoznak

LÁZÁR (a gyóntatószék előtt) Még a szolgák is ujjal mutogatnak rám: „Ez az, aki a gazdáját az Inkvizíció kezére adta.” Mindenünnen kihajítottak. A városi börtön körül ögelegtem, amikor eszembe jutott valami.

Megjelenik a börtönőr. Mereven áll, Lázár odasomfordál hozzá

Jó napot kívánok!

BÖRTÖNŐR Hö.
LÁZÁR Khmm ... maga ennek a börtönnek az öre?
BÖRTÖNŐR Hö.
LÁZÁR Nem valami böbeszédű.
BÖRTÖNŐR Hö.
LÁZÁR Rossz a kedve?
BÖRTÖNŐR Hö.
LÁZÁR Hogyan lehet ide bekerülni?
BÖRTÖNŐR Te be akarsz ide kerülni?
LÁZÁR Be.
BOPTÖNŐR (harsány hahotára fakad, a térdét csap-kódja)
LÁZÁR Látja, uram, máris felderítettem a kedvét.
BÖRTÖNŐR Oszt mért akarsz idekerülni?
LÁZÁR Adnak enni?
BÖRTÖNŐR Kenyeret és vizet.
LÁZÁR Az is jobb a semminél, bár meghízni épp nem lehet rajta. És van mire feküdni?
BÖRTÖNŐR Egy marék szalmára.
LÁZÁR Az utcán még az sincs. Hogy lehet ide be-jutni?
BÖRTÖNŐR Bejutni?! De kijutni?
LÁZÁR Mégis, hogyan?
BÖRTÖNŐR Gyilkolás, útonállás, zsebmetszés. LÁZÁR Nem, olyan soká nem akarok bentlakó lenni.
Mondjuk... egy börtönőr szidalmazásáért mennyi jár?
BÖRTÖNŐR Két hatalmas pofon.
LÁZÁR Aha. És egy börtönőr szidalmazásáért? BÖRTÖNŐR Enyhe bántalom egy év, súlyos bántalom gálya.
LÁZÁR Enyhe bántalom épp megteszi. Azután mit szólna hozzá, uram, ha lecserdítenék egyet? BÖRTÖNŐR Kinek?
LÁZÁR Magának.
BÖRTÖNŐR Hát az attól függ.
LÁZÁR Mitől?
BÖRTÖNŐR Hogy jókedvemben találsz-e. Mert ha jókedvemben találsz, akkor csak félig verlek agyon, és utána váglak be a börtönbe, de ha rosszban, akkor nem végzek félmunkát.
LÁZÁR Mennyi fokozat, uram! Nehéz kiigazodni. BÖRTÖNŐR Nehéz. Mert volt, aki rosszul mérte fel a hangulatomat, be akart jutni a börtönbe, és most kint van a temetőben

LÁZÁR Úgy látom, elég kockázatos. Most éppen milyen a hangulata, uram?
BÖRTÖNŐR Elég jó kedvre hangoltál az ostoba kérdéseiddel

LÁZÁR Akkor isten neki. (Lekever egyet a börtönőrnek)
BÖRTÖNŐR Te csorvasz! (Alaposan megveri, megrugd...sa Lázárt)
LÁZÁR Ennyi elég, uram... félig már agyon vagyok verve ...
BÖRTÖNŐR (megnézi) Csakugyan... gyerünk te himpellér ... (Belódítja Lázárt a gyóntatószékbe, majd kimegy)
LÁZÁR Tényleg félig vert agyon, se jobban, se kevésbé. És tényleg épp egy évet kaptam. De hamarosan hire ment a szakácstudományomnak, és egy hónap múlva már én főztem a börtönkapitánynak. Azután egy este Lopez úr jött hozzá vacsorára. Emlékszik, ugye?... És amikor szabadultam, bemutatta nekem Anitát ...

A hálószobából Lopez és Anita lép elő. Anita Lopez takarásában marad

LOPEZ Lázár fiam, lépj közelebb! Ne légy elfogódott. új otthonodba lépsz.

Lázár bizonytalan lépést tesz, nem látja meg Anitát.

Bemutatom a szolgálomat, a te jövődöbelidet. Anita még mindig Lopez háta mögött
Beszéltem már neked róla. Hű cseléd, feddhetetlen asszony, és nagyon kíváncsi rád. (Bizalmasan előre-

hajol) Sokat meséltem neki híres szakácstudományodról.

Anita kikukucskál Lopez háta mögül, rémülten ismeri fel Lázárt, visszabújik

Lépj elő, Anita!
ANITA Uram, én inkább ...
LOPEZ Látod, Lázár fiam, ilyen az igazi asszony... Bújik, amikor szíve szerint a nyakadba ugrana.

Lopez félrelép. Lázár meglátja Anitát. A csodálkozástól fennakad a szeme

LÁZÁR Anita!
LOPEZ Igen, ő Anita ... (Gyanakodva) Talán ismered? ismeritek egymást? (Kérdőn néz Anitára)
ANITA (rémülten rázza a fejét) Dehogy, uram, azt se tudom, hogy hívják...
LOPEZ Hogyne tudnád ... mondtam eleget. Ő Lázár, a te vőlegényed.
LÁZÁR (szenvet) Uram, biztos ebben'?
LOPEZ Ha inkább koldulni akarsz, akkor...
LÁZÁR Azt nem, csak hát ...
LOPEZ (közbeszó) Mi bajod Anitával? Talán nem tetszik'? Nagyszerű asszony ...

LÁZÁR Tudom.
LOPEZ Honnan?
LÁZÁR (zavartan) Csak rá kell nézni. Az ilyesmit megérzi a férfi.
LOPEZ Tehát, Anita, akarsz-e Lázár felesége lenni'? Társa leszel-e jobban, rosszban?
ANITA (morogva) Én egyszer már felajánlottam neki. LOPEZ Hogyan?
ANITA (hangosan) Jól van, jól, akarok...
LOPEZ Hát te, Lázár, akarod-e hitvesednek Anitát, az én hú és feddhetetlen szolgálomat?
LÁZÁR (lemondóan) Az úrnót...
LOPEZ Hogyan?
LÁZÁR Igen... (szinte kiabál) akarom!
LÁZÁR, (a gyóntatószékhez) Szavát adta, hogy Anitához többé egy ujjal se nyúl, s meg is tartotta a szavát mind a mai napig, mert tudja, hogy nekem a becsület... egyszóval... de... uram, miért hallgat?

Bentről zavart harákolás
Szóljon már, folytassam, vagy hagyjam abba!

Bent köhögés

Rosszul van?

Nemleges hümmögés

Csak egy szót, uram, hogy nincs baja!

Zavart mocorgás

Mégiscsak történt magával valami!

Lázár sietve felugrik, és segítőkészen kinyitja a fürke ajtaját, bent az írnok kuporog riadtan

LÁZÁR Nincs semmi baj?
ÍRNOK Nincs semmi baj.
LÁZÁR Ennek örülök. Uram!?
ÍRNOK Tessék.
LÁZÁR Hiszen maga nem az én uram, uram! Illetve maga nem a mostani uram, uram, hanem egy korábbi uram, uram! (Elképedve) Az ereklyeárus! Mi történt magával, amikor a csendbiztos elfogta?
ÍRNOK Ó, semmiség. Két év gályarabság, szökés ... ahogy ez már szokás.
LÁZÁR És hogyan kerül ide? Mit csinál itt? ÍRNOK Írok ... írogatok ...
LÁZÁR Mit?
ÍRNOK Hát a te életedet, Lázár fiam.
LÁZÁR És hol van az én uram, uram?
ÍRNOK Azt én nem is ...
LÁZÁR (fenyegetően) Mi van itt?
ÍRNOK (kínban) Ne tőlem kérdezd!

LÁZÁR *(elkapja az írnok nyakát)* Valljon ki mindent szépen, gyorsan! Nekem itt valami büzlík. Amíg én beszéltem, a fülkében maga ült?
ÍRNOK Igen, de *(fuldoklik)* ... ha eleresztenéd a nyakam...
LÁZÁR Hol a gazdám?
ÍRNOK *(hörögve)* Ott. *(Az ajtó felé mutat)*
LÁZÁR Anitával?
ÍRNOK *(hörög)* Nem tudom...
LÁZÁR Na mi lesz? *(Megrázza)* Anitával?
ÍRNOK *(hörög)* Iigen.
LÁZÁR Gyerünk, ereklyeárus uram, nézzük meg együtt!
ÍRNOK A nyakam!
LÁZÁR Jó helyen van a markomban, ne féljen, nem vész el ..

Az ajtóhoz vonszolja az írnokot, és rugdosni kezdi az ajtót

Lopez úr! Nyissa ki!
Anita és Lopez riadtan ülnek

LOPEZ Mi van?
LÁZÁR Nyissa ki, Lopez úr!
LOPEZ Mi ez? Hogy merészség!
ANITA Lázár az. Mondtam... az előérzeteim! Megsejtett valamit.
LOPEZ Most mit csináljunk? Megyek az ágy alá. Tagad j le!
ANITA Nem lesz jó, Lopez úr! Ez a maga szobája! LOPEZ És?
ANITA Nekem kell az ágy alá mennem!
LOPEZ Tényleg.
LÁZÁR Nyissa ki, vagy megfojtom az ereklyeárust! LOPEZ Miféle ereklyeárust?
ANITA Mit tudom én? Lehet, hogy megőrült! Csak gyorsan! *(Az ágy alá bújlik, félretolja Granadát)* LOPEZ Nyitom már! *(Kinýtja)*

Lázár beront, vonszolva a fuldokló írnokot, aki jelzi, hogy ő semmiről se tehet

LÁZÁR Adja elő a feleségem!
LOPEZ Miféle feleséged? Itt? Hogyan? Megbolondul-tál?
LÁZÁR Mindent tudok! Maga meg a feleségem.. , ne tagadjal! Az ereklyeárus megmondta.
LOPEZ Ki az az ereklyeárus?
LÁZÁR Hol van?
LOPEZ Az ereklyeárus?
LÁZÁR A feleségem!
LOPEZ Honnan tudjam?
GRANADA *(felébred az ágy alatt, megpillantja Anitát. Örömmel)* Anita! *(Megpróbál felülni, beveri a fejét, elájul)*
LÁZÁR Megvagy! *(Elengedi az ereklyeárust, aki összecsuklik)*
Gyere kil *(Odarohan az ágyhoz)* Nem jössz? *(Letérdel és két lábánál fogva kirántja Granadát. Döbbenet nézi)* Ez ki?
LOPEZ *(természetesen)* Granada, a szépsészeti miniszter. *(Dühöngve toporzékolni kezd)* Anita! Hogy kerül ez ide?
LÁZÁR Ahá! Anita! *(Az ágy túlsó oldalához ugrik, de Anita kigördül az innensőn)*

Lázár és Anita kergetőznek

Megállj, te utolsó, majd adok én neked! Hogy amíg én ..., addig te ...
ÍRNOK *(a nyakát tapogatva feltápáskodik, és Lopez mellé támoanyag)* Ez napi egy-hetvennel meg van fizetve?
ANITA Egy-hetven? És nekem csak egy-ötvenet vallott be, pimasz!
LÁZÁR Milyen egy-ötven, Anita?

Míg a párbeszéd folyik, Anita és Lázár kergetőzése nem áll le. Granada fejét fogva felül

GRANADA Mi ez? Hol vagyok?
LOPEZ A szobámban. Előbb még az ágyam alatt. Az-előtt meg az ágyamban. Emlékszik már?
GRANADA Kezdek.
LOPEZ Még hozzá nem egyedül...
LÁZÁR *(ordít)* A feleségemmel! Ez a gazember is! Nemcsak maga! *(Granada felé fordul)* Ó, de hiszen ismerem én ezt az urat!
GRANADA Mi? Én? Ki ez?
LÁZÁR Nem emlékszik, Granada úr? Maga veretett félholtra a fogdmegekkel!
GRANADA Én ilyet? Soha!
LÁZÁR Dehogynem! Amikor maga helyett háltam Anitával a bordélyban!
LOPEZ Micsoda? Anita a bordélyban?
LÁZÁR De még mennyire!
LOPEZ Hogy az én házamban egy ilyen ...
LÁZÁR Persze Lopez úr ezt nem tudhatja. De az ereklyeárus csak tudott róla!
LOPEZ Ki az az ereklyeárus?
ÍRNOK Nem mondhatnám, mert ...
ANITA Ne hazudjon, bezsarolta magát az ágyamba! LOPEZ Zsarolt? Mivel?
ÍRNOK Nem zsaroltam, ő akarta!

Lázár az ereklyeárus felé lép, hogy megszorongassa a nyakát, de az írnok rémülten tiltakozik)

LÁZÁR *(megáll a három egy sorban álló férfival szemben, akik mögött Anita bújlik)* Szóval maguk mind-hárman ki-be jártak a feleségem ágyába, míg én ökörd odakint gyóntam!
GRANADA Lopez, szóljon rá a szemtelen szolgájára! Ez mégiscsak sok!
LÁZÁR Elég!
GRANADA Mi? Mit mersz te mondani öfelsége miniszterének?
LÁZÁR *(fnyezetően előrelép)* Azt, hogy elég! GRANADA I-igen! Érttem. Micsoda nyers egyszerűség! LÁZÁR Mennyi szép ember! És valamennyi a gazdám volt, még a feleségem is. Granada úr ... miatta rúgtak ki a bordélyból. Anita kisasszony, ő rúgott ki a bordélyból. Ereklyeárus uram ...
LOPEZ Ki az az ereklyeárus?
LÁZÁR Az írnok úr. A világ legnagyobb szélhámos:, aki a hitről papolt nekem. És az én jelenlegi gazdám és megmentőn, Lopez úr! Mennyi „uram”, mennyi „gazdám”, hogy összejötték, milyen szépen! Én becsülettel szólaltam valamennyiüket! De maguk nem gazdálkodtak velem becsülettel! Várjanak csak, visszajövök én, de nem egyedül!

Lázár keserűen, indulatosan kirohan, a többiek riadalmukat leplezni igyekezve hosszan néznek egymásra, s közben valamennyien felméri a helyzetet, az egymás-hoz való viszonylatokat. Középpütt Anita áll, szipog

LOPEZ *(teljesen kicsúszott a lába, alól a talaj, tanácstalan, hol egyikhez, hol a másikhoz fordulna, de senki nem törődik vele)* Hát ...
GRANADA *(magához tér)* Úgy látom, rám itt most már nincs szükség... rég indulni akartam... csak dolgozgasson, Lopez, így tovább ... Jó lesz az a regn, meglátja... isten áldja... áldjon mindenkit. *(Kimegy)*
ÍRNOK Jobb lesz, ha indulok magam is... *(Hajlongva távozik, átmegy a színen, megpillantja a közeledő Lázárt, és menekülni akar, körülnéz, bebújik a gyóntatószékbe)*
LOPEZ *(Anitához)* Itt az ideje, hogy számoljunk! ANITA Jai, uram, számolni ráér velem később is, most szedjük a sátorfánkat, mielőtt leszámolnak mindkettőnkkel!
Beront Lázár, nyomában az inkvizítor és két poroszló

LÁZÁR Ez az! Itt áll! *(A gyóntatószékre mutat)* ANITA *(a szobában)* Mondtam, ugye, nyakunkra hozta az Inkvizíciót!

LOPEZ Ugyan mi lehet a vád?

ANITA Mindegy azoknak, ha vádat keresnek, találnak.

INKVIZÍTOR *(körüljárja a gyóntatószéket, szemrevételezi)* Ez minden kétséget kizárólag egy gyóntatószék.

LÁZÁR Itt, uram, itt a templomon kívül!

INKVIZÍTOR Valóban.

LÁZÁR A ház gazdája, Lopez de Navarra úr ácsoltatta a legnagyobb titokban, hogy papként gyóntasson, holott nincs felszentelve! Ez eretnokség! INKVIZÍTOR Nagyon úgy hangzik ... persze, attól függ ...

LÁZÁR Mitől?

INKVIZÍTOR A Hivatal pincéi igen telítettek, fiam. Csip-csup ügyekkel nem növelhetjük az amúgy is túlterhelt hatóság gondjait.

LÁZÁR De ez eretnokség! Paráznasággal súlyosbitva!

INKVIZÍTOR Paráznaság!?

LÁZÁR Igen, uram, amelyet Lopez úr a feleségemmel üzőtt rendszeresen! A feleségem, tisztesség ne essék szólván, uram, de fél világ kurvája!

INKVIZÍTOR Fiam!

LÁZÁR Bocsnát, elragadott az istenfélté indulat.

INKVIZÍTOR Lássuk! Hogy valakit eretneknek minősítünk-e vagy sem, az nem elhamarkodott indulatok, hanem megfontolt döntések kérdése. Mekkora Lopez úr vagyona?

LÁZÁR Hatalmas. Itt ez a ház, ezenkívül tetemes birtokok Asturiában, Estremadurában és Zaragoza vidékén.

INKVIZÍTOR Úgy látom, itt valóban eretnokség forog fenn.

LÁZÁR Ezenkívül van egy villája Granada mellett, a tengerparton, és egy vadaskertje a Pireneusokban!

INKVIZÍTOR Eretnokség!

LÁZÁR Abban a szobában tartózkodik az egész társaság. Lopez úr, a feleségem és valamennyi kitartója! INKVIZÍTOR Elővezetni őket!

A két poroszló kirángatja a szobából a reszkető Anitát és Lopez

LOPEZ Nem vétettünk semmit!

INKVIZÍTOR Mi ez itt? *(A gyóntatószékre mutat)* LOPEZ

Egy gyóntatószék.

INKVIZÍTOR Egyházi kegytárgy. Magánhasználatban! LOPEZ

Megmagyarázom ...

INKVIZÍTOR A tényállás világos! Egyházi kegytárgyak magánhasználatban! Papi tevékenység jogosulatlan gyakorlása! Börtön és vagyonekzobzás! A máglyát majd meglátjuk!

ANITA Uram, semmi közöm a gyóntatószékhez, nem is tudtam róla, nem is láttam ...

LÁZÁR *(kétségbeesetten)* Hazudik! Mindent tudott, ha ugyan nem ő találta ki az egészet! ő, Anita, mit tettél velem? Egész csapat férfit hurcolt az ágyamba, az én hitvesi ágyamba! *(Zokog. Zokogva, hüppögve mutat rá, sértett, gyerekes csalódottsággal)* Kur-váál-kodott ...!

ANITA Te eszelős! Te ... Te ... mindent tönkretettél! LÁZÁR

Kur-váál-kodott!

ANITA *(dühösen)* Pénzt gyűjtöttem! Nekünk! A foga-dónkra!

LÁZÁR Mit? Micsoda?

ANITA *(dühös öszinteséggel)* Mit gondolsz, szórakoztam?

Többet dolgoztam a fogadóért, mint te! Meglepetésnek szántam! Nesze! Itt a meglepetés! *(Egy zacskó pénzt vág a döbbsent Lázár elé a földre, hátat fordít)*

LÁZÁR Anita! Én nem tudtam. Nem ezt akartam. Nem így akartam ...

INKVIZÍTOR Így sikerült, fiam ... *(Felemeli Anita*

pénzeszacskóját, csörgeti, elteszi) Ezt mindenesetre

lefoglalom. Majd megkapod, ha itt az ideje.

LÁZÁR *(összeomolva ül, majd kétségbeesetten)* Uram,

nem lehetne inkább mégis ... a feleségemet ... INKVIZÍTOR

Minek nézel minket, fiam? Velünk nem

lehet cicázni.

LÁZÁR *(zokog, majd magához tér, hirtelen indulattal)* A

feleségemet igen?! A szoknyapecéreket nem?! A

bujálkodókat nem?!

INKVIZÍTOR Kissé túlbuzgó vagy, fiam.

LÁZÁR *(észbe kap)* Hol vannak? Itt még voltak ketten! *(Kutatva körbejár)* Az írrok vagy ereklyeárus, vagy mikor hogy! És Granada úr. Hol vannak? *(Ki-rohan, a következő jelenet során végig a háttérben — a konyhában, a szobában az ágy alatt — kutat)*

INKVIZÍTOR *(Anitát mustrálgatja. Megrovóan)* Lányom, lányom ...

Anita háttal áll, a vállát vonogatja

Bizony csak elszorul az ember szíve, hogy ilyen helyre teremtést kell életfogytiglani pincebörtönre ítélni. Hanem ... talán ... talán .. mégis kínálkozna valami megoldás.

Anita felcsillanó reménnyel visszafordul Nem,

nem. Lehetetlen. Első a kötelesség.

Anita ismét hátat fordít az inkvizitor aprólékosan szemrevételezi, csettint, óvatosan közelít hozzá, majd a fülébe súgja

Éppen szükségem volna egy formás, szakértő gazdaszonyra. Elszegődnél-e hozzám?

LOPEZ Na, szépen vagyunk. *(Félre)* Micsoda szemérmertlenség!

ANITA Tudhatja méltóságod, hogy hites uram van.

INKVIZÍTOR Persze, persze. Marad hát a pincebörtön. ANITA

Igaz ... ha úgy vesszük, elárult engem. INKVIZÍTOR Ha úgy

vesszük ...

ANITA Ha úgy vesszük, nem is tartozom neki semmivel.

INKVIZÍTOR Ha úgy vesszük.

LOPEZ Micsoda ribanc, lotyó! Micsoda céda, cemde, szajha, szuka! *(Hökkenet megáll)* Lám csak, micsoda stílus!

ANITA És a dolgom mi lenne?

INKVIZÍTOR *(atyásan, de incselkedve)* Azt majd megbeszéljük, kedves. *(A poroszlókhöz)* Elvezetni! *(A poroszlók közrefogják Anitát)*

I. POROSZLÓ Egyes zárka?

INKVIZÍTOR *(a vállán át)* Egyes lakosztály!

Anitát elvezetik

(A megszeppent, sértődött Lopez méregeti) Ejnye, ejnye, Lopez úr, csúnyán benne vagyunk a pácban. Ennyi tehetség, fáradság, s mind hiába. Az iroda-lom nehéz kenyér, a művészet rögzös út, nemde?

LOPEZ Ön tudta?

INKVIZÍTOR *(főlényes titokzatossággal)* Mi mindent tudunk.

LOPEZ Ó, mit meg nem tennék, ha meg nem történté

tehetném, ami megtörtént.

INKVIZÍTOR A stílusa, Lopez úr, egyenesen rendkívüli!

LOPEZ Mily szívesen szolgálnám e stíllel a tiszteletre-méltó

Hivatalt.

INKVIZÍTOR Nem elég.

LOPEZ Tehetségemmel, melyet dicsérni méltóztatott ...

INKVIZÍTOR Nem elég.

LOPEZ Kardommal!

INKVIZÍTOR Nem elég. Nem elég.

LOPEZ Birtokaimmal!!

INKVIZÍTOR Itt elidőzhetünk egy kissé. Mennyit gondol,

Lopez úr?

LOPEZ *(felcsillan)* Úgy tudom a feljelentőt az elkobzott vagyon harmada illeti. Szívesen felajánlanék ugyanennyit a magam részéről.

INKVIZÍTOR A Szent Hivatal megvesztegethetetlen!

Lopez összeomlik

Beszélgessünk magánemberként, szigorúan magánemberként.

Lopez majd kiugrik a bőréből A

birtokai feléről.

Lopez lekonyul

LOPEZ Nem lesz az egy kicsit sok?

INKVIZÍTOR Úgy látszik, nem érti. Birtokai másik felét ugyanis ez esetben szabadon élvezheti. Más szóval életben marad, ha már ily nyersen kell fogalmaznom. Sőt, továbbmegyek. Őszinte híve vagyok az ön kiváló képességeinek. Úgy vélem, az ön helye az Udvarban van.

LOPEZ Az udvarban? Én? Ó! Hisz ez volt minden álmom. *(Elszontyolodik)* Sajnos, lehetetlen. Nem készült el a művem.

INKVIZÍTOR *(legyint)* A műve. Ugyan. Ön rossz úton járt eddig, Lopez úr. Egyenesen hozzánk kellett volna fordulnia, és tömérdek fáradságot megtakarít. Barátom, a főherceg majd intézkedik az ön ügyében, s holnaptól már a király személye körüli szolgálat-tevő hidalgók közt diszeleghet.

LOPEZ *(odavan a boldogságtól)* Ó, ha tudtam volna, ha sejtettem volna, hogy nagyságod ilyen nagylelkű! A király elé lépek himzett ruhámban és ... *(Rákkal meghajol, mintha máris a király előtt állna)*

INKVIZÍTOR Mindennek fejében csak egy apró szívességet kérek.

LOPEZ Bármit, amit nagyságod parancsol. INKVIZÍTOR Alkalmanként... mondjuk hetente be-számol nekem.

LOPEZ Természetesen. Mindenről. Miről?

INKVIZÍTOR Alapos okunk van feltételezni, hogy a király közvetlen közelében eretnekség ütötte fel a fejét. Ön, Lopez úr, alaposan kinyitja a fülét. S el-meséli mindazt, amit az udvarban hall. Ennyi az egész.

LOPEZ Örömmel, nagyságos uram. Boldogan szolgálom önt.

INKVIZÍTOR A Hivatalt! A megvesztegethetlent! Nos, úgy vélem, minden fontos dolgunkról szót ej-tettünk, a részletekről majd később. *(A poroszlókhöz)* Elvezetni!

Lopez egy pillanatra megdermed, a két poroszló elő-toppán és közrefogja

I. POROSZLÓ A főfoglárhoz?

INKVIZÍTOR A főhercegehez!

Lopezt kivezetik, az inkvizítor egy pillanatig egyedül marad. Most kemény, szikár, félelmetes. Az őrök bújik ki a gyóntatószékből. Külsejét megváltoztatta, fejé-re köpenyét borítja, sántít, megragadja a gyóntatószéket, és elkezd kifelé rángatni a színről

(Észreveszi) Hát te mit csinálsz?

ÍRNOK *(pőszén)* A szekresztyész vagyok, uram, a szomszéd templomból. A plébános úr meghallván a szörnyű esetet, elküldött a meggyalázott gyóntatószékért, hogy szenteltvizet hinthesszünk rá.

INKVIZÍTOR Na vigyed, vigyed!

ÍRNOK Köszönöm, uram, máris vieszem. *(Kihúzza a színről)*

LÁZÁR *(dühöngve visszajön)* Megszöktek! Sehol sin-csenek! Hej, ha egyszer a kezembe kaparintanám azt az őrököt meg azt a minisztert!

INKVIZÍTOR Minisztert?

LÁZÁR *(günyosan)* Ófelsége szépészeti miniszterét.

INKVIZÍTOR Fiam, te túlmész a határon! Egy minisztert!

LÁZÁR Ó is bujálkodott a feleségemmel.

INKVIZÍTOR Egy miniszter nem bujálkodik. Legfeljebb felfrissíti a király szolgálatában megfáradt testét, lelkét.

LÁZÁR De az őrök ellen csak kiadnak körözést?!

INKVIZÍTOR Írnok ... írnök ... Miféle írnök?

LÁZÁR *(kétségbeesetten magyaráz)* Ereklýearus volt, de most vándorírnok. Gazember! Hátán a háza ...

INKVIZÍTOR No, ha hátán a háza, akkor nehéz lesz me#fogni.

LÁZÁR De a kötelesség ...

INKVIZÍTOR Pincéink túlterheltek. Egy vándorírnok nem fedezi az üldözés költségeit. Hanem te, ha már itt tartunk, hamar visszatálaltál hozzánk, fiam. Ami-

kor istenben boldogult konkvisztádor gazdád esete után elbocsátottunk, tudtam, derék legény vagy, s bizhatunk benned.

LÁZÁR *(megrémül, tisztázni akarja magát, de belát-ja, hogy ez lehetetlen)* Nehogy azt higgye, uram ... a becsületelem ...

INKVIZÍTOR No persze.

LÁZÁR *(felzokog)* Uram, én olyan boldogtalan vagyok! A feleségem, a gazdám ... és én feladtam őket! Áru-ló lettem, gazember! ... Hogy tehettem ilyet? Szörnyeteg vagyok.

INKVIZÍTOR Majd megvigasztalódsz. Hiszen szabad vagy.

LÁZÁR Már nem akarok.

INKVIZÍTOR *(értetlenül)* Nem?

LÁZÁR Amióta az eszemet tudom, a magam ura akartam lenni. De meggondoltam. Mi minden történt a gazdáimmal! Egyikük sem végezte jól. Volt, akit lecsuktak, volt, akit lelőttek, Lopez urat és Anitát meg magam adtam föl... Ó, én szörnyeteg ... A gazdák, uram, akár gazemberek, akár tisztességesek, mindig akarnak valamit. Sőt többet. Végül egymás-nak esnek és addig huzakodnak, míg rajtavesztenek. Akinek sok kell, mind így végzi. A magam uraként biztosan én is többet akarnék. Egyre többet. De amíg szolga vagyok ... a szolga csak élni akar, uram és semmi egyebet. Ha körül néz Spanyolországban, ha körül néz a világban, mit lát? A gazdák jönnek-mennek, a szolgák maradnak. Ennyi az egész.

INKVIZÍTOR Úgy mondják, jó szakács vagy.

LÁZÁR Igen. Higgye el, jó szolgája lennék. INKVIZÍTOR Az enyém ugyan nem. Egyébként is: van már gazdasszonyom.

LÁZÁR De uram, én becsületesen ...

INKVIZÍTOR A becsület ... Feladtad a feleségedet és a gazdádát. És ha holnap engem juttatsz az Inkvizíció kezére?

LÁZÁR Egy inkvizítort?

INKVIZÍTOR *(legyint)* Hagyjuk! Nem ismered te még a Hivatalt. Nem bánom. Ha akarod, felfogadlak. Szol#álhatod a Hivatalt. Csak hogy annak ára van. Fel kell esküdnöd.

LÁZÁR *(egyik kezét felemeli, másikat a szívére helyezi lemondó fakó, megtört)* Esküszöm.

INKVIZÍTOR Lemondasz ingó és ingatlan vagyondról.

LÁZÁR Lemondok.

INKVIZÍTOR Feleségedről.

LÁZÁR Már lemondtam.

INKVIZÍTOR Élethossziglan a Szent Hivatalt szolgálod szörös#ül-börös#ül az övé vagy.

LÁZÁR Esküszöm.

INKVIZÍTOR Ennek fejében gondoskodunk rólad, mindi# lesz hol aludnod, lesz mit enned, lesz kit szolgálnod

LÁZÁR Úy segéljen. Köszönöm ... köszönöm, nagysá-gos uram.

INKVIZÍTOR A főfoglár mellett lesz a szállásod. Főzől a foglyoknak. Az én házamba csak akkor teheted be ha narancsot kapsz. *(Kimegy)*

LÁZÁR *(már egyedül)* I#en, uram. *(Szótlanul áll, Pedro jön. összehajtogatott ruhát hoz)*

PEDRO Az egyenruhája, mester. Az inkvizítor küldi.

Lázár szótlanul, már-már rituális mozdulatokkal be-Pedro adogatja a ruhadarabokat. Stilizált öltözék, valamelyest a ruhát idézi
Jól áll.

Lázár szótlanul a konyhába megy, Pedro követi. Pedro nagy, egyenletes mozdulatokkal szeletel egy vekni kenyeret, Lázár jókora kancsóból vizet csorgat a sorba rakott poharakba, összeméricskéli őket, ügyel, hogy mind-be egyformán jusson

(Kötör) Azelőtt annyi mindent szeleteltem. Emlék-szik, Lázár mester? Borjúszege, özgerinc, libamáj, medvetalp, fácánpüs#ökfalat ...

LÁZÁR *(ingerült)* Fogd be a szád ...

PEDRO És azok a fűszerek! Gyömbér, babér, ánizs, kö-

mény, kapor, bazsalikom ... és azok a modern bor-sok, az Újvilágból...

LÁZÁR Mit gondolsz, én szívesebben töltögetem a vizet, mint a rizlinget meg az oportóit?

PEDRO Most pedig kenyér! *(Belevágja a kést a veknibe)*
Nekem elég volt, Lázár mester!

LÁZÁR Még majd te mondod meg, mi elég, mi nem! Ha egyszer ez a rabkoszt, akkor ez a rabkoszt! Az igazi szakács ennek is megtalálja a módját. Négy-fogásos ebéd.

PEDRO Négy fogás?

LÁZÁR Első nekifutásra. Később lehet több is, a rab urak igénye szerint. Gyerünk! *(Amiről beszél, rögtön készíti)*
Előétel: falatkák főfoglár módra, vagyis katonák. *(Kenyeret tördel)* Első fogás: tocsogós cipócska cella-öntettel. Vagyis vizet a kenyérre. *(Megöntözi)* Főfogás: smasszer-sodó fegyőr-feltéttel, azaz kenyeret a vízbe. *(Kenyérdarabkákat szór egy pohár vízbe)* Utoétel illetve ital: hűsítő Porkoláb-bólé, röviden víz. *(Kiönt egy pohárral)* Mindez pedig a fűszerek sokaságával izesíthető, az egyszerű kőstől egészen az apróbb kavicsokig a fogoly urak ízlésének megfelelően. Nos?!

PEDRO *(földerül majd elkomorodik)* Ez akkor is csak kenyér meg víz!

LÁZÁR Abból kell kihozni a kosztot, ami van. Meg-mondta a főfoglár úr.

PEDRO Ezt a főfoglárnak! *(Beint)*

LÁZÁR Hogy beszélsz a feletteseinkről?! *(Pofon vágja)* PEDRO *(dühösen kirohan, hangja kintről)* Hogy beszélsz a feletteseinkről?! *(Kutyavonítás, Pedro vissza)*

LÁZÁR Mi ez a vonyítás?

PEDRO Itt van kikötve a főfoglár úr kutyája, a Torquemada. Valahányszor Lázár mester felpofoz, én le-verem rajta.

LÁZÁR Bántod a kisebbet? *(Nyakon vágja)* Nesze! PEDRO *(kirohan)* Nesze! *(Vonyítás, Pedro visszajön)*
Ha Anita asszony látná, hogy bánik velem, bizony nem dicsérné meg.

LÁZÁR Adok én neked Anita asszonyt! Nem elég, hogy ő a fél világgal takarózik, te még vele takarózol? Nem elég, hogy naponta látom, hogyan parádézik, s tűröm, hogy úgy bánik velem, mintha a kapcája lennék, még te is ...

Anita lép a konyhába

ANITA Lázár!

LÁZÁR Igen, Anita.

ANITA Anita asszony.

LÁZÁR *(fogcsikorgatva)* Anita asszony.

ANITA Az inkvizitor vendéget vár. Két medvetalp áfonyával rendel. Hozzá malagabor. Velencei metszett üveg, ezüst étkészlet.

LÁZÁR Igen.

ANITA Gyorsan.

LÁZÁR Igen. *(Nem mozdul)*

ANITA Nem hallod?!

LÁZÁR *(Pedrora emeli a kezét)* Nem hallod?! LÁZÁR *(Pedrora emeli a kezét)* Nem hallod?!

Vonyítás

LÁZÁR Anita, ne légy hozzám kegyetlen!

ANITA Mi ez ahhoz képest, amit te követtél el ellenem?

LÁZÁR Megbántam, tudod jól, megbántam.

ANITA Késő.

LÁZÁR Nincs egy jó szavad hozzám.

ANITA Örülj, hogy nincs rossz se.

PEDRO Lázár mester, most mi lesz a medvetalppal? LÁZÁR Csináld meg. Takarodj ki az udvarra és ott! PEDRO *(kirohan, kintről a hangja)* Mars!

Vonyítás

LÁZÁR Anita, én most is úgy szeretlek, mint régen, légy az enyém, Anita!

ANITA Hogy képzeled? Én hűséges vagyok a gazdám-hoz. Tőled tanultam.

LÁZÁR A feleségem vagy!

ANITA Magyarázd az inkvizitornak! Tudod ő nem kukoricázik.

LÁZÁR Szeretlek, Anita, ki vetheti a szememre, hogy kívánom a feleségemet? Bocsáss meg nekem, Anita ...

ANITA *(megcirógatja Lázár fejét)* Szegény Lázár ...

Majd meglátjuk ...

LÁZÁR Itt a szobám. A főfoglár ellenőrzésen van, Pedro az udvaron, gyere, gyere, Anita, csald meg velem az inkvizitort.

A konyha elsötétül, a szoba kivilágosodik. Lopez és az inkvizitor az asztalnál. Lopez kedvtelve simogatja gyöngyös zekéjét

LOPEZ Magam se, ütem, mi minden történik az udvarban.

Büntanya. Higgye el nagyságod, kész bün-tanya!

INKVIZÍTOR Nem túloz kissé, Lopez úr?

LOPEZ Valóságos erkölcsi fertő! Itt van például maga a szépmészteri miniszter úr. Olvas!

INKVIZÍTOR Ez a hivatalához tartozik.

LOPEZ Az ám, ha becsületes spanyol könyveket olvasna. De látom én, hogy külföldről hozat! Ez csak eretnokség, nem?

INKVIZÍTOR, Ahogy vesszük. Attól függ, mit olvas. LOPEZ Távrolról tudtam belelesni. Képeket is láttam. INKVIZÍTOR Inicialék.

LOPEZ Az lesz az.

INKVIZÍTOR Ez még nem eretnokség. A szöveg a lényeg.

Lesse ki a szöveget. Olvasson bele.

LOPEZ Megpróbálhatom. Csak hogy én ... Jó-jó. Majd lesz valahogy. Hanem ez a Granada Egy udvar-hölggyel cicázott!

INKVIZÍTOR Nem eretnokség.

LOPEZ A falhoz nyomta.

INKVIZÍTOR Az se.

LOPEZ Felemelte a szoknyáját!

INKVIZÍTOR Hagyja már!

LOPEZ Gúnyosan nyilatkozott nagyságodról!

INKVIZÍTOR Igen?

LOPEZ *(fúj egyet, majd halkán)* Na végre.

Ebben a pillanatban belép Anita és Lázár, mindketten nagy tálatat cipelnek, terítéket két személyre

ANITA *(elképed)* Lopez úr!

LÁZÁR *(mégjobban elképed)* Lopez úr!

LOPEZ *(meglepve, gúnyosan)* Nicsak, Lázár. Úgy lát-szik, mi már sosem szabadulunk egymástól. Inkvizitor úr, hogy kerül ez ide?

INKVIZÍTOR Ó a börtönszakács.

LÁZÁR Nagyságos uram, hogy kerül ő ide? A cellából?

INKVIZÍTOR *(vállat von)* Az udvarból. Lopez úr a király szolgálattevő hidalgója.

LÁZÁR *(vészjósló lassúsággal leteszi a tálcát az asztalra s mintegy magának mondja)* Szóval haja szála sem görbült. Sőt, az udvarba került.

LOPEZ *(diadalmasan)* Úgy bizony.

LÁZÁR Kiszedett belőlem mindent. Aruló lettem miatta. Most meg itt ül, és megint az én főztömet zabálja. D most én szedek ki belőle mindent. A beleit is. *(Lopezre veti magát)*

Megfojtalak! Megöllek! Hát ezeknek mindent szabad? Ezek mindent elérnek? *(Fojtogatja)*

LOPEZ Segítsél!

Az inkvizitor és Anita igyekeznek elválasztani őket

INKVIZÍTOR Hagyd abba! Hívom az órséget!

ANITA Lázár! Engedd el! Csak bajt zúdítasz magadra!

Elválasztják őket. Lázár liheg, Lopez a nyakát dörgöli

LÁZÁR Uram, én felmondok! Ha ez itt az udvarba kerülhetett.

Ha ez megszhatta, én felmondok! *(El-kezd tépni magáról az egyenruhát)*

INKVIZÍTOR Elkéstél. Felesküdtél. Egy életre szegőd-tél. A Hivatalé vagy szőröstül-bőröstül, és a Hivatal nem mond le semmiről, ami az övé.

LOPEZ Nem bizony!

INKVIZÍTOR Még Lopez úrról sem. LÁZÁR Szolga akartam lenni és nem rab !

Egy pillanatra csend, majd az inkvizítor udvariaskodva int Lopeznek, aki lassan magához tér

INKVIZÍTOR Ne aggódjon. Foglaljon helyet. Lopez

félve Lázárra néz az inkvizítor legyint

Most már nyugton lesz!

LOPEZ A hálátlan. Pedig ajándékot is hoztam neki. Vagyis önnek. *(Könyvet vesz elő, átnyújtja az inkvizítornak, az belelapoz, elmosolyodik, visszaadja)*

Lopez Lázár felé lép, de megriad tőle, Anitának nyújtja a könyvet, aki továbbadja Lázárnak

LÁZÁR Mi ez? *(Megforgatja)*

INKVIZÍTOR Olvasd el! LÁZÁR

Nem tudok olvasni.

Anita kezébe nyomja a könyvet, aki zavartan tovább Lopezébe, ki zavartan az inkvizítoréba

INKVIZÍTOR *(fejcsóválva)* Itt az első oldalon az áll szépen felírva: Szegény Lázár jó sora és viszontagságai.

LÁZÁR *(felderül)* Akkor ez a műalkotás! Az én életem! *(Az inkvizítorhoz lép, átveszi a könyvet, belelapoz)* De hisz ebben nincs semmi. üres. Csak a fel-írás...

INKVIZÍTOR *(vállat von)* Úgy látszik, eddig jutott az írnök. *(Rendelkezik)* Lássunk hozzá, Lopez úr, még sok a dolgunk.

Anita Lázárhoz lép, megsimogatja a fejét

ANITA Szegény Lázár.

INKVIZÍTOR Anita, tálalj !

Anita tálalni kezd. Lázár maga előtt tartva a nyitott könyvet, átmegy a konyhába. A szoba sötétbe borul. Lázár lassan törökülésbe ereszkedik a padlóra, s ujjával követve, mintha tudna olvasni, tagolja a címet

LÁZÁR Hogy is Szegény Lázár jó sora és viszontagságai Azért megírhatta volna.

Felelős kiadó: Siklósi Norbert, a Lapkiadó Vállalat vezérigazgatója 40 4374

— Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor igazgató

